

200
77

① వేమన గ్రంథాలయము

తేలప్రోలు, కృష్ణాజిల్లా.

ప్రధాన రాజప్రోషకులు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా శోభనాద్రి అప్పారావు
బహద్దరు జమీందారు ఆఫ్
తేలప్రోలు యెస్టేటు దొరవారు.

వేమన గ్రంథాలయము,
తేలప్రోలు, కృష్ణాజిల్లా.

గ్రంథనామము.....
గ్రంథము నంబరు....
తెలుగు..... విభజన నంబరు....
గ్రంథదాత.....
.....
గ్రామము.....

TP LAIB 73
01

రస తరంగిణి ౨.

20 →

అనార్యులి

౮౩

అనార్యులి

౮

•

११

సర్వస్వామ్యములు గ్రంథకర్తవి.

మొదటికూర్పు ౧౦౦౦ పుటలు.

బెజవాడ ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాలయము

1933.

•

అంకితము

శ్రీ శ్రీ రాజా రామచంద్ర అప్పారావు బహదూర్ జమీన్దారుగారికి

కస కస నూరిత్రాగినది కాకతి శత్రుల కోల్పదంబు నా
బసవన దండనాయకుని బాహున తజ్జ మహాగ్ని రేఖగా
మసలి మొదల్, నవచ్ఛవుల మాగి పయిన్ విజయప్పరావు దో
రసి, నొక వెల్లు తెల్లు వెలమాభిధ మేలెను కృష్ణయొడ్డునన్.

ఆత్రీయీ మను మార్గగులందు నేడ్డు
రాత్మజులతోడి శోభనాద్యైప్పరావు
మందు నేడుసంద్రములతో మొరసికొన్న
వరుణు డేమి టన్నంతలో వాడె యయ్యె

నారయ రామచంద్రులని నల్లురుగా చను నప్పరావులం
దారయ రామచంద్రప్రభు వాతొలికోవను నేటిపెద్ద యే
కారుననై న తోలిన శి కారున పందినిచంపుబంటు గా
భారతి నూత్న నూత్న కవితావనితా హృదయాధి నాథుడున్

ఆ ప్రభుమణికి నాదార్య దీప్తినికీ
ఆ కవిమణికి గాఢోహలోకఖనికీ
అంకితం బప్పరాయ వంశాబ్ధిమణికి
అంకితము రామచంద్ర గుణైకఖనికీ

అ నా ర్క లీ

నాం ది

నానాంతే కృతదృష్టి రవ్యవహితభూర్వాప్రచర్యాసనే
నిష్ఠామర్దిత బాహ్యవస్తువిషయా యా బ్రహ్మరంద్రోద్ధతైః
తేజోభిర్భృశ మైందవైః ప్రచల్లితైః మూర్ధ్నా వృతేవాంశుభిః
సర్గస్థిత్యపహార హేతు రవతాత్ శైవార్ధసీమంతినీ
నూత్రాధారుడు (ప్ర)వేశించి

నూత్నమార్గ విరచిత దృశ్యకావ్య దివ్యక్షువులు వ్యం
గ్యవేత్తలు నగు పారిషదుల కొకమనవి. ఆర్యమిశ్రులు తమ
తోమనపించేయుమని నాకు గురుస్థానమైన యీ మహాకవి
నన్నిట్లాజ్ఞాపించినాడు. ఆయనమాటలివి.

తేపకు తేపకు మొలకదేరినబత్తిని మత్పితృప్రతి
ష్ఠాపిత శైవలింగము కడంక భజించెద నాత్మవారణా
నీ పురినేతభృంగిరిట శిష్యుని దిగ్విసనన్ త్రిలోకర
క్షాపతి నందమూరుపురసక్తు మదశ్రుకణాలి హేతువు

అమృతపదార్థము తేలిసినట్టిరుయోగులు తన్ననోఁబుజ
భ్రమరము నున్న నీ చరమభాగవిరాజిత బిందుశేఖర
స్థము పరతత్వమం చెఱుక చాలియు చాలక చాలకే రఘూ
త్తమునిగ నెంతు మంత్ర మహితాక్షరబద్ధసుమూర్తినిత్యము

శైవాంశం బని చెప్పనా దశశిరస్సంత్రాసచండాకృతి
శ్రీవాయూద్భవు డందునా యనిలు శాసించె మహాయోగియై
పోవో కేసరి కోటికూన యననా ముక్తేంద్రియభ్రాంతు న
న్నావేశించిన రామచంద్ర పదపద్మాధీన చేతస్కుని

అని యస్మదిష్ట దేవతాప్రార్థనాసిద్ధిరూపంబున నీ
నూత్నమార్గకృతికి సాంప్రదాయానుబంధంబు కలిపించుకొని
మచ్చిష్యుడైన యీ నటకావతంసుని విజ్ఞానము నాశ్రయించి
యీ దృశ్యకావ్యమునకు నప్రదర్శనయోగ్యతాదోషము
పరిహరించుకొని యిందలి పూర్వాంకమునందలి రచనాపద్ధ
తికి వ్యాఖ్యానప్రాయముగ రెండుమాటలు చెప్పెదను. ఇందు
వసంతుడు పూలకన్నెలు మన్మథుడు చిలుక కోకిల కవి మొద
లైన పాత్రలు వత్తురు. వీరందరు నాయకా నాయకుల సమక్ష
మందే వచ్చెదరు. మన పూర్వకావ్యములందు వీని నుద్దీపన
విభావములుగా చెప్పిరి. ఆ యుద్దీపనవిభావము వెనుకనున్న
మానసికస్థితి యా.యా పాత్రలవాక్కులందు పారి మాట
లుగా గుచ్చబడినవి. కవి నాయకునిలోననే యొక భాగము.
అతడు బయటి కింకొక పాత్రవలె కనుపించును కాని, కథా
నాయకుడు కానిసలీము, ఒక మహోత్కృష్ట భావ పరం

పరాలగ్నబుద్ధి యగు సలీము, కవిగా కనిపించుచున్నాడు. చిలుక కోకిల మొదలై సవి పలికిన పలుకులు వానియందున్న యర్థమును నాయికానాయకులు సంకల్పించుకొనిరి. ఆ భావములే చిలుకలు కోకిలలు ఘృష్ణకన్యకలు చెప్పినట్లందు వ్రాయబడినది. తక్కిన కావ్యగుణములకుగాని దోషములకుగాని రసజ్ఞులే ప్రమాణము. నాయెడల ప్రసన్నురాలైన

ఝణ ఝం ఝణ ఝం ఝణ ఝణ
ఝణా ఝణా ఝణ మనోజ్ఞ సంరావిత కిం
కిణి పద, సుమరద, తాండవ
చణ శారద మన్మనోఽచ్చ జలధి మధింతు

ఇవి మద్గురువర్యులు తమతో మనవిసేయుమన్న మాటలు. అల్పజ్ఞులమైన మేము వారి బోధనచేతకాక యీ నూత్నరచన ప్రదర్శించనేలేము. తత్ప్రసాద పరివర్ధమాన ప్రజ్ఞా దురంధరులమగు మాకు స్వర్గలోకమువలె సుమనోఽభి రాములైన పారిషదులు తమ ప్రసాదము కూడ కలిగెనేని చెప్పవలయునా అన్యోన్య లగ్నబుద్ధులగు నాయికానాయకులకు వసంతాగమము ప్రాప్తించి నట్లే. సెలవు.

(నిష్క్రమించును)

ఇది ప్రస్తావన

పూర్వాంకము

రంగము ౧

వసంతోద్యానము

సలీము

ఆకన్నుదోయిలో స్వర్గజ్యోతిస్సులు వెలుగుచున్నవి.

ఏమా సౌందర్యము!

ఈ మావిగున్న యింత విరియవూయవలెనా! నా మన స్సీ
చవురాకుమీదనే నిలుచుచున్నది.

అనార్కలీ

నెమ్మది నెమ్మదిగ విచ్చు మల్లికాకుసుమము వలె ముహూ
ర్ముహూర్నవీకృత శోభాయమానముగ నున్నది!

శరత్పూర్ణిమాయామినివలె స్వచ్ఛముగా నున్నది!

మక్కానగరగోపురముపోలిక స్వర్గశిఖరముతలపించుచున్నది!

అతని సౌందర్యమేమి!

చివురుకన్నె

మస్కణ సంధ్యాకాల మధుర కాంతులలోన

ఘుస్పణమందార సంకుమదరోచులలోన

దాచుకున్నాను నాతరుణారుణచ్ఛాయ

వేచుకున్నాను నావిభునిరాకలదాక

ముసలి సంజలతమ్మి మొగ్గమూతలలోన
కసటుప్రొద్దుటి లేతకలువవేపులలోన
నాకన్నె సిగ్గుటందము దాచుకొన్నాను
నాకంఠమాల ప్రాణపతివచ్చెడుదాక

పసిలేడిచొక్కంపు పాలబుగ్గలలోన
నుసలని సెలయేటి నురుసునవ్వులలోన
పదిలించుకొంటి నా ప్రాయంపు మిసిమెల్ల
మదనమోహనుడు నా మధువురాకలదాక

కేపు వచ్చును సామి మాపు వచ్చును సామి
యీపూట తప్ప దం చిన్నాళ్లు వేగగా
సౌందర్యమునకన్న సౌందర్యపుంగుప్ప
యిందు రానేవచ్చె నీమనోహరమూర్తి

రావమ్మ నవమల్లె రావమ్మ మాగధి
రావమ్మ మాధవి రావె శేఫాలికా
రావమ్మ పున్నాగ రావమ్మ మాకంద
రావమ్మ యిందీవరంబ ముద్దులగుమ్మ

రండు రండమ్మ పేరంటాండ్లు మీరెల్ల
దండలై మదనసుందరుడు రానే వచ్చె
స్వామి నీకొరకు పూజార్తవ్యములు తెచ్చి
యేము కాచెదము రావే మోహనాకార

వ స ం తు డు

ఇది యువస్రతిమోము నదిమి కొన్నపరాగ
మిది సంజలేగటాఁ బొదుగుశోభారాశి
యిది పూపకన్నెలో పొదలు తేనెలవాక
యిది రసాంభోరాశి పదునుగొన్నకణంబు

పు ష్ప క న్య క లు

ఇతడు మావిచివుళ్ళ నెగచి వేసినజోడు
ఇతడె యందఃపుకోన లెల్ల మ్రుచ్చిలురాతు
సెలయేళ్ళయిసుకతిన్నెల నేలురా జితడె
ఇతడె ప్రాతఃకాల సతిమేన సితరోచి

మా ధ వి

చేరిరారే ప్రదక్షిణముగా స్వామికి
మీరు కేక్కేల్వాని మేలికన్నియలార !
యెన్నాళ్ళులకు వచ్చె నీ దయావనరాశి
కన్నులవత్తులై. కాగిపోతిఁగడమ్మ.

మా గ ధి

పూవసంతాలమ్మ పూవసంతాలు
మావనాంతములందు మధులతాంతాలు
తల్లి క్రొంబొదుగువద్దకుఁ బోవు వసిలేడి
మెల్లగా దెండు స్వామికి నాడుకొనుటకు

శే ఘ లి క

కస్తూరికొనిరండు కై వసంబయినాడు
శిస్తుఘాయదమ యీ చిత్రేశు డీనాడు

అం ద ణు

చిలుపవానలకు పరువులు పెట్టిన సెలల యిసుకపోరలో
మొగలితావి పస బుగులుకొన్న పుప్పొడులమేలితెరలో
కలసియాడుదము పాటలుపాడుచు మలగిపోవుదము వనిలో
జిలుగుపూ లెసగుపచ్చనిబయలులఁ గలసిపోద మామనిలో

పు ష్ప క న్య క లు

బాలమృణా లీలీలక రా - మ
తాళిమనోహరనీలకచా! - స
మోక్షవనీపులకీకృత దేహా! (నృత్యము)

చిలుపవానలకు పరువులు పెట్టిన సెలల యిసుక పోరలో
కలసి పోవుదము పాటలుపాడుచు మలగిపోవుదము వనిలో
(నృత్యము)

క వి

శ్రీఖండానిలగంధసంకలితమై శేఫాలికామాధవీ
రేఖామంజులవాసనాలహరి పర్వే ప్రాతరానీతశో
భాఖద్యోత విలాసరాగ లలితప్రాంశుప్రభల్ చూతస
చ్చాఖాపల్లవరాజి కెంతయుఁ బరిష్వంగమ్ములెవొల్పెడిన్

ఈనులయానియంబులు వహించివ శై త్యములెంతధూర్తముల్
 లేమల తాపమెల్లఁ బదిలించుకొనెన్ దమలోన మందమం
 దామలయాన వై ఖరుల కబ్బిన పాంథవిలాసిని నునః
 కోమలతాపదంబు లుడుకున్ నడివేసగి పల్లవంబులై.

ఊరక నాహృదంతరము నూచెడుఁ గోరిక లేక రక్తపుం
 నీరజవత్త కాంతులకు నెయ్యములై తగుఘాల్లుణాంతవే
 శారుచిరంబులై యుదయ లాలితనవ్యవసీవసంత శో
 భారమణీయమైన నవపల్లవరక్తిమ మెంతకమ్రమో.

రంగము ౨

మిత్రుడు

ప్రభూ! ఏమి విచారించుచున్నారు?

సలీము

మిత్రమా! అనార్కలీ యనగా నేమి?

మిత్రుడు

దానిమ్మపూవు.

సలీము

అది గులాబికన్న మల్లెకన్న రమ్యమైనదా?

మిత్రుడు

ఏపూవున కాపూవే. ఏపూవురమ్యత దానిదే.

సలీము

గులాబి మల్లెలలో వాని సౌందర్యమునకు వానివానన సహాయకారి యగుచున్నది.

మిత్రుడు

వానన లేకున్నను గులాబి మనోహరమైనదే

స లీ ము .

దాని వాసనచేత నిదివరకే సమాకృష్టమైన నీ హృదయము దానియందలి పక్షపాతమును వీడజాలదు. జన్మతః గల వాసన చేత గులాబిని మల్లెను మనము మిక్కిలిగౌరవించుచున్నాము. వానిని వాని వాసనకు గౌరవించుచున్నామే కాని వాని సౌందర్యమునకుగాదు. సౌందర్యము కూడ నున్నదా, యుండనిమ్ము. వాసనావిరహితములైన ప్రసవములలో నున్న సౌందర్యము పక్షపాతముచేత మన మొప్పుకొనునది కాదు. అనార్కలీని చూడుము. దాని రక్తిమ, దాని సౌందర్యము ! నా మనస్సు సంతకంతుకు వశపఱచుకొన్నది.

మిత్రుడు

అవును ప్రభూ ! తాము మునుపటివలె మావితోటలకుబోయి క్రొత్తయంట్లు కట్టుటనుగూర్చి విచారించుటలేదు. శిల్పులకు పిలిచి వారితో శిల్పప్రసంగములు చేయుటలేదు.

స లీ ము

నా మనస్సు ననార్కలీ యాక్రమించుకొన్నది.

మిత్రుడు

సరే ! ఇంక దానిమ్మతోటలు వేయించి యందుకూడ నొక క్రొత్తవిధమైన ఫలములు గనుగొనుడు.

స లీ ము

(మానము)

అనార్కలీ

మి త్రు డు

ప్రభువు లన్యాయ త చిత్తులై యున్నారు.

స లీ ము

ఆమె యన్యకాదు. అవివాహిత

మి త్రు డు

ఆమె యెవరు ?

స లీ ము

అనార్కలీ.

మి త్రు డు

స్వర్గవాహిని చవిటిపట్టలమీద బ్రవహించుచున్నది

స లీ ము

ప్రేమ వాహిని వంటిది. దానికి నిమోన్నతత్వములు సమానము.

మి త్రు డు

(మౌనము)

రంగము ౩

అ నా ర్క లీ

అజీజ్! ఇప్పు డెంత ప్రొద్దు వోయినది?

అ జీ జ్

రెండు రూము లైంది.

అ నా ర్క లీ

నాకు నిద్ర వచ్చుటలేదు.

అ జీ జ్

ఎంచేత ?

అ నా ర్క లీ

మనస్సున నేదియో యావేదనగా నున్నది.

అ జీ జ్

దీని కోమందుంది చెప్పనా?

అ నా ర్క లీ

ఊ.

అ జీ జ్

భరతపక్షి వుండే. అది గుడ్లుపెట్టి మేత కెల్లినపుడు నెమ్మదిగా చెట్టుమీది కెక్కి, అందులో ఒకగుడ్డుకీ చిన్నబెజ్జం చేసీ, అందులో రనంఅంతా ఓడ్చేసీ, దాన్నిండా పాదరనం

పోసి యేం యెరగనట్టుగా దిగిరావాలి. తల్లివచ్చి తనగుడ్డు సరిగానే వున్నవని సంతోషిస్తుంది. మనం పాదరసం పోశామని తెలియదుగా! అది తనగుడ్డును పొదుగుతుందా! మన పాదరసంగుడ్డునుగూడా పొదుగుతుంది. మన పాదరసంగుడ్డు తెల్లని పిట్టవుతుంది. ఆపిట్టయీకలు తెచ్చి అవికాల్చి బూడిద చేసి తేనెలో కలిపి పొద్దునా సాయంత్రం ఒకమండలం రోజులు నేవినే యెటువంటిరోగం నిమిషంలో కుదురుతుంది.

అ నా ర్క లీ

ఈమందు నీకెవరు చెప్పినారు ?

అ జీ జ్

సారాదుకాణంవాడు

అ నా ర్క లీ

మరల నక్కడకు వెళ్లుచుంటివా? నేను వెళ్లవద్దని చెప్పితిని గదా!

అ జీ జ్

ఊరికే వెళుతున్నాను. తాగడంలేదు. కాని తాగితే యేం? ఎంతో వుత్సాహంగా వుంటుందే

అ నా ర్క లీ

లోపల నరములును మాంసమును చెడిపోయి మృత్యువు శీఘ్రముగా తటస్థించును

అ జీ జ్

ఇంతేగదా ?

అ నా ర్కలీ

ఏ మట్లంటివి ?

అ జీ జ్

చచ్చిపోతే బతికించడానికి నాదగ్గర మందుందిగా.

అ నా ర్కలీ

అదేమిటి ?

అ జీ జ్

జెముడు కాకే వుందా, అది మేతకెళ్ళినప్పుడు దానిగూ డెత్తు
కొచ్చి గంగలో పారేస్తే అందులో నంజీవిపుల్లని ఒకటుం
టుంది. అది ప్రవాహాని కెదు రీదు తుంటుంది. అది తీసుక
వచ్చి చచ్చిపోయినవాళ్లకి ముట్టిస్తే అందరూ లేచి కూర్చుం
టారు !

అ నా ర్కలీ

నీకు చదువు చెప్పేదను. నేర్చుకొందువా ?

అ జీ జ్

నాకు చదువుకోవాల్సివుంది

రంగము ర

రు నీ

అనార్కలీ ! నీవు చాల యందెకతైవు

అ నా ర్క లీ

రునీ ! నీవు చాల తీయని దానవు

రు నీ

నీయంత ప్రశస్తమైన దానను కాదుగా !

అ నా ర్క లీ

అనార్కలీపనందు అనార్కలీది. రునీపనందు రునీది. ఇది పూవు, అది పండు

రు నీ

పూవును కాయ కాచి పండు గాక యెప్పుడును పూవుగానే యుండునా ?

అ నా ర్క లీ

పూవు పూవు గానే మాడి పోవచ్చును

అ జీ జ్

మాడి పోయినా పువ్వు పువ్వే. దాని వాసనతో నాలుగు దిక్కులూ గుబులాడి పోతై

రంగముగి

అనార్కలీ

మిత్రమా! మరల వచ్చితివి

రునీ

ఉస్తాదు మరల పంపించినారు

అనార్కలీ

అయ్యో నా కేమియు నోపికగాలేదు

రునీ

పాఠశాల చూచుటకు వచ్చునది యువరాజు సలీము గారట

అనార్కలీ

(మౌనము)

రునీ

ఏమందువు?

అనార్కలీ

నీ యిష్టము

రునీ

తప్పక రమ్మని

అ నా ర్క లీ

అంతవరకు వచ్చినను సృత్యము చేయలేనేమి !

రు నీ

నీవు వచ్చిన చాలునన్నారు ఉస్తాదుగారు

అ నా ర్క లీ

గుర్వాజ్ఞ బలవత్తరముగానున్నది. (కొంచె మెడము.)

రు నీ

స్నానమైనదా ?

అ నా ర్క లీ

ఆఁ.

రు నీ

దుస్తులను వైచుకొని కన్నులకు గాటుక దిద్దుము. ఇదిగో
సృత్యశాల

అ నా ర్క లీ

ఓపిక లేని నేను సృత్యము చేయు చున్నప్పుడు కాలుజారి
పడెదనేమో !

రు నీ

భయము లేదు

అ నా ర్క లీ

నా హృదయము కొట్టుకొనుచున్నది

రు నీ

భయము లేదు

అ నా ర్కలీ

నా కంఠము వణకి పోవునేమో !

రు నీ

మాటలాడకుండ గూర్చుండుము. ఇంతలో కబురు వచ్చును

ఉ స్తా దు

జహాపనాహ్ ! క్షమించుము

స లీ ము

చెలికాడా ! ఫర్మానా చూపించుము

(ఫర్మానా కళ్ల కద్దుకొని) ఉ స్తా దు

జహాపనాహ్ ! బిడ్డకు జ్వరముగా నున్నది. తమ యాజ్ఞా
బలమే యామెను రప్పించినది. తప్పులు క్షమించవలయును

మి త్రు దు

ఫరవాలేదు. కానిండు

ఉ స్తా దు

బిడ్డా, అనార్కలీ !

అ నా ర్క లీ

నీ పదమ్మలయంద నిలిచి యున్నది మనసు
 ఆపదుధారకా ఆనందమయనాథ!
 ఈ మహార్యురియందు నీదు లాడగనైన
 కాలుసేతులు రావు కరుణించవే నాథ!
 హేనాథ! నీపాద మీదాసి కన్నీట
 కలుషితం బైనచో ఊమియింపవే నాథ!
 ఈ తుమ్మిపువ్వుకన్నె యెంత బేలయె కాని.
 భృంగరాజునుజూచి బెంగ కొన్నది చూడు
 హేనాథ! హేనాథ! హేదయావనరాశి
 కలుషాత్మ యగు దీని గాల్చివేయుమునాథ!

(మూర్ఛ)

ఉ స్తా దు

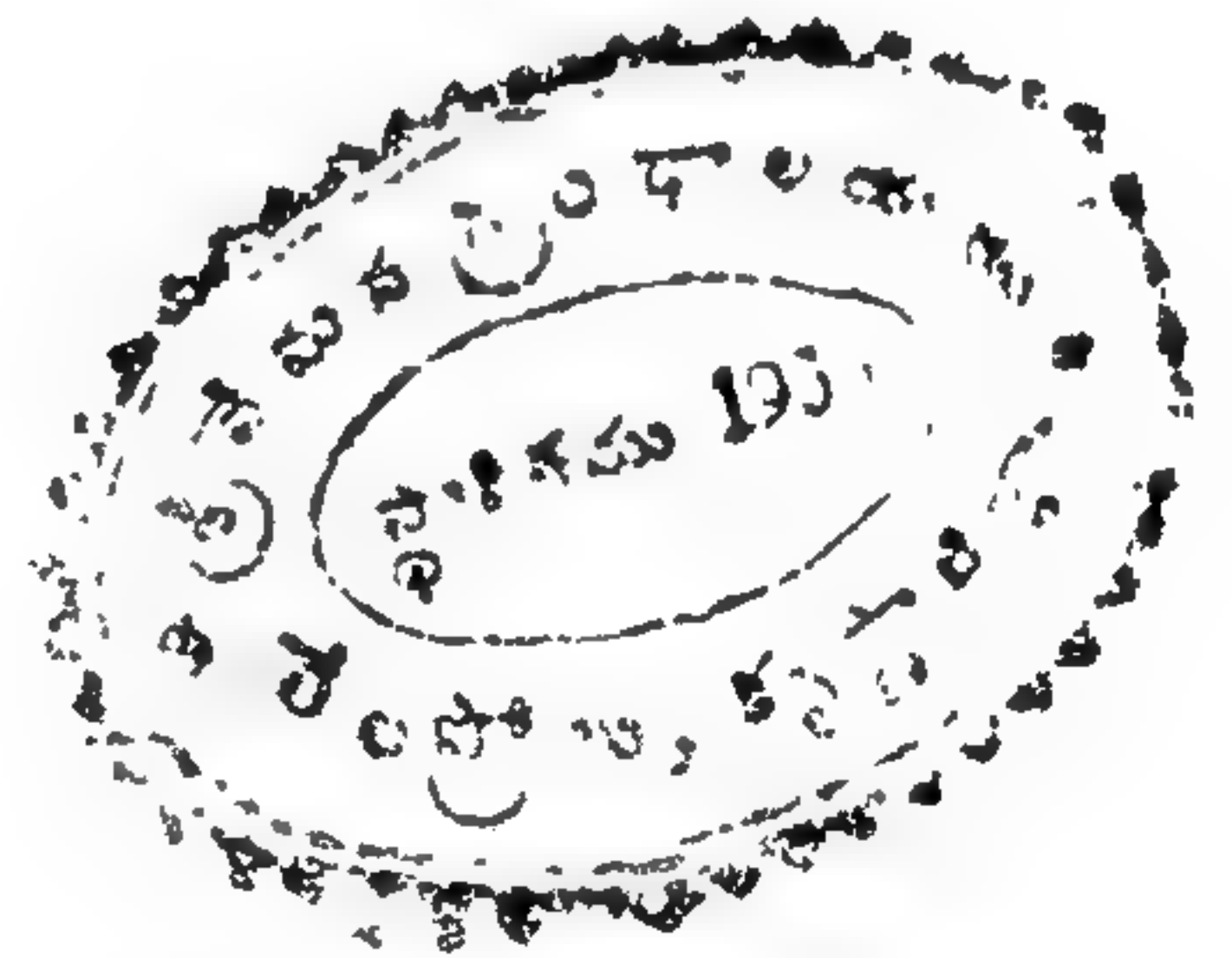
రునీ! రునీ!

మి త్రు డు

అయ్యో!

ఉ స్తా దు

ప్రభువుగూడ మూర్ఛపోవుచున్నాడు. దయావనరాశి యీ
 మహారాజు

రంగము ౬

స లీ ము

నీ పదమ్ములయంద నిలిచియున్నది మనసు
ఆపదుద్ధారకా! ఆనందమయనాథ!

ప్రాణప్రియా! నాహృదయమును నీయందే నిలచియున్నది.
మాతండ్రిచే కఠినముగా విధింపబడిన నాప్రవర్తనము నిన్ను
నేను దర్శించుటకుగూడ వీలులేకుండజేయుచున్నది. అప్పటికిని
నృత్యమును జూడవలె నను విషచేత నిన్ను దర్శించుటకు
వచ్చితిని. అపుడు నాదురదృష్టముచేత నీవు జ్వరా ర్తవై యుం
టివి. అప్పటి నీజీర్ణశృంగారము నాకనుల కంటగట్టినట్లున్నది.
మనోహరిణీ!

దేవీ! ఇదిగో! ఈప్రకృతి వికసించినది. నీహృదయము నాయె
డల వికసించలేదేమి? నీవు నాయెడల నెట్టిభావములు గల
దానవో తెలిసికొనకుండ నిన్ను దేవీ యని సంబోధించుచుం
టిని, క్షమింపుము.

నీ కీ బానిసవృత్తి లభింపజేసిన దైవ మెంత యనుల్లంఘనీయ
ముగ నున్నది. నీవు బానిసవు గాకపోయినచో నీ విషయము
నాతండ్రితో జెప్పి మనయిర్వరము నాయన యనుమతిమీదనే

శ్రీరామ శ్రీ రామ

— . - — శ్రీ రామ

అనార్కలీ

శ్రీ రామ

వివాహము చేసికొనెడివారము. ఇప్పుడు వారి యనుమతి లేదు గాన మన సమాగమము దూర మగుచున్నది.

నిన్ను చిన్నతనములో తెచ్చి బానిసగా నమ్మినవా డెవ్వడు? నీ వేయింట నుద్భవించితివో తెలియదే! ఏ సత్కులమునం దైన నే సంపన్న గృహస్థు నింటనైన నీవు పుట్టినచో నా దుర్తార్థుడు నీ కెంత మహాపకారముచేసినవా డగుచున్నాడు

ఆహా! ఈ బానిసవృత్తి యెంతచెడ్డది! చక్రవర్తులుగూడ భోగ లాలసులై యిదియే పనిచేయుట యెంత దేశారిష్టదాయకము! ఈ వృత్తికి రాజులు సానుకూలపడుచున్నారు. చక్రవర్తులు ప్రోత్సహించుచున్నారు.

కానిమ్ము! బానిస మనుష్య కాకపోయినకదా? భగవంతుని యొక్క చిద్విలాస మామెలో లేకపోయినదా? ప్రేమ యను నమృతపదార్థ మామెలో దొరకదా?

ప్రియా! నీకు దత్తమైన నా హృదయము మరల నేను లాగుకొన లేకున్నాను

అనార్కలీ బానిసకూతురు. నేను చక్రవర్తి కుమారుడను. మా యిరువురివివాహము రాష్ట్రమునకుగాని, రాజునకుగాని యనుమతి యెట్లు? ఇట్టి సంబంధము గలిపించుకొని నా తండ్రికిని రాష్ట్రప్రజలకును నిష్టములేని పని యేల చేయవలయును? మానుకొందునా?

పుష్ప కన్య కలు

ప్రాతర్ద్వికసిత పంకజనిర్గత
బంధుర రమణీయామోదంబులు
నీలో దాగెనులే

వ స ం తు డు

ప్రాలేయాంచిత పాథోబిందులు
మీలో దాగెనులే

పుష్ప కన్య కలు

బాలమృణాలీ లీలకరా-మ
తాళి మనోహర నీలకచా-స
మ్మోదవనీ పులకీకృతదేహః (నృత్యము)

పుష్ప కన్య కలు

కై దండలుగొని కమలపరాగము లాదట వినరెడు సరసులలో
పోదము మలయసమీరము సారము పొల్చుకొన్న దారులలో

వ స ం తు డు

స్నిగ్ధేటికి హాసంతిక రావే చేబూనవె నా ప్రాణసఖీ
ముగ్గులు వెట్టితి పరాగసంతతి పూలువిరియు నీవనిలో

అ ం ద రు

చిలుపవానలకు పరువులు పెట్టిన సెలల యిసుకపొరలో
కలసిపోవుదము పాటలు పాడుచు మలగిపోవుదము వనిలో

స లీ ము

ఆహా! ఏమా సౌందర్యము! తలంచుకొనినకొలది నా యీ
యూహలు వమ్మైపోవునట్లు తోచుచున్నది. అయినను
నేమి చేయుదును. నామన స్థింత బేలయగునేమి! ప్రియా!
అనార్కలీ మనోహరిణీ!

కో కి ల

వికసించిన వసంతసుకుమారకుసుమముల్
ప్రకృతియందున నూత్న పరిణామమును పొందె
నా మనోహర గీతికా మరందము గ్రోలి
యేమందు పులకితంబే యయ్యె విశ్వంబు
కామినీ కంఠసంగత మైన బాహువు
రామణీయక మెల్ల రాణించుకొన్నది
ప్రకృతిలో తన యాత్మ ప్రతిఫలించుట చూచి
భగవంతుడునుగూడ పులకితుండైనాడు
సకలస్వరమ్ము లాశానినాదము మాని
పంచమ స్వరములోపల నై క్యముం బొందె

స లీ ము

ప్రణయినీ! నీ వే నేను; నేనే నీవు; మన యిర్వరకును భేదము
లేదు. నీ లతాకుసుమబాహువులు నా కంఠము చుట్టును పెన
వేయుము. మనోహరిణీ! ఈ కృత్రిమమైన యారామము
నందే వసంతు డిట్లు విజృంభించినాడు. ఇంక ప్రకృతి రమణీ

యములగు మహారణ్యము లెట్లున్నవో. వసంతుడా! నీవు
నన్ను లొంగించుకొన్నావు. నీకు జోహారు! జోహారు!

మా యిరువురి యాత్మలు నొకటియై మ్రోగినవి కాని బాహిర
మైన యీ భేదము దృశ్యమగుచునే యున్నది. ఏమి
చేయుదును?

క వి

శ్రీమంతంబగు నీవసంతము పికాసింఁచెన్ నవోద్వానపున్
నీమాంతంబుల మావిపూవు లివి వాసింఁచెన్, పువ్వుల్ వాసనా
ప్రామాణ్యంబుగ చాల్లుకట్టుటను నారామేందిరా ప్రోల్లస
త్సీమంతంబన నీ తమాలకుటజ శ్రేణుల్ ప్రకాశింఁచెడిన్

ఈ మధువాసనా లహరి యీ మధుమాస పికారనంబు నీ
కోమల మల్లికా మస్మణ కుట్టల నిర్గత వాసనాపగల్
మా మనసుల్ దహింఁచెడు కుమార సమీర తరంగపాళి మా
కేమొ విరోధి వర్గముననే సమకూడె నిదేమి చిత్రమో

ఎంత విరోధ భావము వహించిన నేమి మదంతరంబునన్
వింతలు పుట్టెబో ప్రకృతి భేదములేక సమానభావపున్
శాంతి ఘటిల్లె నా హృదయసారస ముద్ధత భావవీచికా
క్రాంతమ సర్వవస్తుబహిరంతరనవ్యసదైక్య మందెడున్.

న లీ ము

నేను గూడ బానిస జన్మమైన నెత్తితిని కాదు. నేను చక్ర
వర్తికుమారుడనై యేల పుట్టవలె? నేను చక్రవర్తికుమారు
డనై పుట్టి యీ స్వాతంత్ర్యము లేక బ్రతుకుట కంటె బాని
సనై పుట్టిన బాగుండెడిది. ఇప్పుడు నాకు బానిస యన
నేమొ, చక్రవర్తి యన నేమొ తెలిసినది. ఇరువురును
బానిసలే. బానిస నని చక్రవర్తికి తెలియదు. బానిస నని
బానిసకు దెలియును.

ఇంతగా సంస్కారము కల్గినను నామనస్సున కింకను శంకా
రహితశ్వము కలుగలేదు. ఉన్నయీ చక్రవర్తిత్వము త
ప్పుట యెట్లు? మనస్సు సమాధాన పఱచుకొన్న యీసమా
నత్వ మాచరణకు దెచ్చుకొనుట యెట్లు?

క వి

భూపుటంబున దృష్టి నిల్పుకొని యోగి
ప్రకృతి బహిరంతరంబుల పరిధవిల్లు
నాత్మతత్త్వంబు చూచి యూహాప్రపంచ
మందగా రాని గూనంద మనుభవించి

ప్రకృతి భేదమ్ముచే కట్టుబడిన నాళ్ల
తన మహావస్థ గని తన్ను దానె చూచి
సర్వుకొని మన్నిపోయె నానందవార్ధి
సర్వవస్తుసమత్వంబు సంఘటిల్లె

మధుర మధుమాస మరుదెంచి మధుకరీవి
 లాసరాగంబు లాళావికాసమయ్యె
 దృష్టి యెచ్చట బఱపిన నింత యనుచు
 జెప్పగా రాని యానందసిద్ధి కలిగె

స లీ ము

మధుమాస వశమున బులకితమైన యీప్రపంచ మింత యా
 నందదాయకముగా నుండి నాలో నున్న యీ శంకామాలి
 న్యమును త్రొలితము జేసినది. ఇంతవఱకు సందేహవార్ధిలో
 నే నేల మహావాయుధూతనాకవలె నల్లలాడుచుంటిని? దేవీ!
 అనార్కలీ! నీవే నామనస్సున కధినేత్రి వైతివి. భావిభారత
 చక్రవర్తినివి. నీవేకాదా. నీకొఱకు నేను బానిస నయ్యె
 దను. నీవు లేని నా కీరాజ్య మెందులకు? భోగము లెందు
 లకు? దేవీ! సర్వము నీ కర్పించితిని. నాజన్మలో ప్రప్రథమ
 మున నాదృష్టి నీ మీదనే తగిలినది. నీవు మహారాజపుత్రివి
 కానిమ్ము గానినవు కానిమ్ము నాజీవితాంతమ్మును నీవే
 యధినాయకురాలవు. దేవీ! కటాక్షింపుము. ప్రియా! అను
 గ్రహింపుము

రంగము 2

అ నా ర్క లీ

అజీజ్ !

అ జీ జ్

అక్కా ! నన్ను తమ్ముడా యని పిలువరాదా ?

అ నా ర్క లీ

తమ్ముడా !

అ జీ జ్

ఊ !

అ నా ర్క లీ

నా కేమియు దోచుటలేదు

అ జీ జ్

ఎంచేత ?

అ నా ర్క లీ

బానిసలమైన మన కేకోరికయు సిద్ధించదుగదా !

అ జీ జ్

ఏ కోరికో నాతో చెప్పు

అ నా ర్క లీ

ఇప్పుడు మన మెచ్చటికైన పోవలెనన్న నెట్లు పోగలము ?

అ జీ జ్

ఎక్కడికైనా సరే కష్టం లేకుండా వెళ్లటానికి ఒకవుపాయం వుంది. అది నాకు తెలుసు

అ నా ర్క లీ

ఏమిటది ?

అ జీ జ్

పాము యెన్నేళ్లు బతుకుతుంది ? వెయ్యేళ్లు ! తొమ్మిదివందల తొంభైతొమ్మిదియేళ్లు వచ్చింతరువాత దానికి రెక్కలు వస్తాయి; అప్పుడది యెగిరిపోతూంటుంది. ఆవేళకి సరీగ్గా చూచి అది ఒకగజమెత్తు యెగిరిన వెంటనే దానితోక పట్టుకొని గుంజితే అది నీచెప్పినమాట వింటుంది. దాన్ని కాల్చి భస్మం చేసి కాళ్లకు బూసుకుని యెక్కడ కెళ్లాలని తల్చుకుంటే అక్కడ కెడతాం.

అ నా ర్క లీ

ఆ పా మెక్కడ కనంబడును ?

అ జీ జ్

అడవుల్లోకెల్లి వుండాలి మరి.

అ నా ర్క లీ

ఈ వసంత కాలములో నడవు లెట్లుండును ?

అ జీ జ్

అకూత దేంది ?

అ నా ర్క లీ

కోకిలది

అ జీ జ్

బుల్ బుల్ పాట బాగుంటుందా ! దీని పాట బాగుంటుందా ?

అ నా ర్క లీ

రెండు బాగుండును.

అ జీ జ్

నాకు బుల్ బుల్ పాటే బాగుంటుంది

అ నా ర్క లీ

నీవు నీ మనస్సులో నున్నది చెప్పుటలేదు.

అ జీ జ్

నేను చెప్పింది నీవు నమ్మకుండా నన్ను మాటి మాటి కెత్తి
పొడిస్తే నే నేమి చెయ్యగల్గును. నిజంగా నన్ను యువ
రాజు సలీంగారు పిలిపించి కొన్నాళ్ళనుండి యీ గౌరవం

చేస్తున్నారు. లేకపోతే నాకు యీ అత్తర్లు దివ్యవస్త్రాలు
యెక్కణ్ణుంచి వస్తే. మళ్ళీ రేపు రమ్మన్నారు సలీంగారు.

అ నా ర్క లీ

ఎందుకు నిన్నాయన యిట్లు గౌరవించుట?

అ జీ జ్

నాకేం తెలుసు?

అ నా ర్క లీ

నేడు వెళ్ళేదవా?

అ జీ జ్

నీ.యిష్టం, నువ్వు వెళ్ళమంటే వెళతా

అ నా ర్క లీ

ఇదివరకు నన్నడిగి వెళ్ళితివా?

అ జీ జ్

అక్కా! నా వద్ద నెన్నియైన దుర్గుణము లుండవచ్చును.
కాని రెండుమాత్రము లేవు. వ్యభిచారము, నీ యెడల
ద్రోహము. నా తల్లిదండ్రు లెవరో నాకు తెలియదు. నీ తల్లి
దండ్రు లెవరో నీకును తెలియదు. మన మిర్వరమును చిత్ర
మైన యీ రాజాంతఃపురములో బెరిగినాము. నీకు నాకు రక్త
సంబంధము లేకపోయినను నీ వక్కపు, నేను తమ్ముడను ఐనా

ము. అందరు బాసినలకు తలొకయిల్లువలెనే మన యిరువురకు నీయిల్లు ప్రసాదింపబడినది. నిన్ను నే నెట్లు ప్రేమించుచుంటి నో నీ వెఱుగక పోలేదు. నీయందు నాకు గల శౌరవము నాలో నాకే తెలియును. నా యనుకో దగినవా రెవరైన నున్నచో నా కీలోకములో నీవుదప్ప నెవరును లేరు.

అ నా ర్క లీ

తమ్ముడా! ఊమింపుము యథార్థము. తెలిసికొనుటకు గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడిగితిని

అ జీ జ్

వెళ్ళుమనెదవా?

అ నా ర్క లీ

వెళ్ళుము. ఎందుకో ని న్నిట్లు శౌరవించుట కనుగొనిరమ్ము

అ జీ జ్

నా కేమియు తెలియుట లేదు

అ నా ర్క లీ

క్రమముగా నదియే తెలియగలదు. నిదురపోమ్ము

(అజీజ్ నిద్ర)

అ నా ర్క లీ

అజీజ్ నిదురపోవుచున్నాడు. నే నేమో యీవనములో వచ్చి ప్రవేశించితిని.

బానిసకూతునై న నే నెక్కడ! సకలభారత సామ్రాజ్యమునకు గాబోవు చక్రవర్తి యత డెక్కడ? ఏమి యూహాసాధము! ఆకాశపుష్పము! గొంతుక యెండి యెండమావులలో నీరు గల్పించుకొనుచున్నాను.

ఈ వెన్నెలలు న.నీ చోటికి దఱుముకొని వచ్చినవి. కాని మూచెట్టునీడ నిలిచెదను. ఈ చంద్రుడు చుట్టజుట్టుకొని పండు కొన్న గోధుమవన్నె త్రాచువలె నున్నాడు.

అజీజ్ లేచి నాకై వెదకునేమి! పోయెదను. పోయి పరున్నచో నిదుర పట్టదు గదా! ఈతాప మెట్లోర్చుకొందును? ప్రథమ దర్శనముననే నా హృదయప్రవేశ మొనర్చితివి ప్రియా! అది స్వప్న వృత్తాంత మని యెంచుకొనుచుండ నృత్యశాలకు వచ్చి దానికి దోహదము చేసితివి. నా ప్రాణములు నీ వేల హరించుకొని పోవుచుంటివి? ఈ దీనురాలిని రక్షింపుము!

నీవు నాయందు కోరికచేతనే నర్తనశాలకు వచ్చితి వని సమన్వయము చేసికొనుచుంటిని. అది తప్పేమో జగత్ప్రభూ! ఈ నీచురాలిని తుమింపుము. బానిసయై తలకుమించిన యాహాలు చేయు నీతుచ్చురాలి నేమి చేసెదవు? ఉరితీయింపుము. బ్రతికి

యుండగనే యొడలిచర్మ మొలిపింపుము. బానిసలకు విధింప
బడు శిక్ష లివియే నటగదా!

వ స ం తు డు

మీ తావులలో మునిగిపోయితిని
మీ తారుణ్యములందు జిక్కితిని
లేత వెన్నెలలు గ్రమ్మకొన్న యవి
స్థితమరందము లుదభవిల్లినవి

పూ ల క న్నె లు

నీకంతంబును కౌగిలించితిమి
నీకై దండలు పూనినారమును
నీకే యర్పణమైతిమి దేవా!
శ్రీకర! మోహన! ఆనందమయా!

వ స ం తు డు

చిలుపవానలకు పగువులు పెట్టిన సెలలయిసుకపోరలో
కలిసిపోవుదము పాటలుపాడుచు మలగిపోవుదము వనిలో

అ నా ర్క లీ

ఈ వసంత రామణీయకము న న్నెంత యాహరించుకొన్నది!
ఈ వనమ్మున నెచ్చట చూచినను పూవులు వికసించినవి. ఈ
పుష్పకన్యకల యావనమందు వసంతుడు మూర్తీభవించి
నాడు. ఈ వెన్నెలలో ఈ మధుమాసరాత్రులయందు ఈ

వసంతకాలమున ఈ పూవుల నెత్తావులు గుబులుకొన్నప్పుడు
మనోహరా! నేను నీ వశ్యనైనాను.

ఆహా! ఆ సౌందర్య మేమని చెప్పుదును

స్థలకమలగంజనమ్ములగు నీపాదతలమ్ములు నా స్తనాగ్ర
ములపై మోపుదు నెప్పుడు

నవశరీషకుసుమ సుకుమారములైన యా జగత్ప్రభువు పాద
ములు నా చేతులతో నొత్తుదు నెప్పుడు

కమలినీ సబ్రహ్మచారులగు నా మనోనాయకుని చరణతలం
బుల నా భావకుసుమంబుల సమర్పించుదు నెప్పుడు

రమ్యమోహనములగు నా కుమారచక్రవర్తి యడుగుజాడలు
నే ననుసరింతు నెప్పుడు

ఆ మనశోర్చుని సుకుమార వక్షస్థలమ్ము నా యెదుటొప్పు
నానుకొను నెప్పుడు

రమ్యమందార కుసుమ కేసరసహోదరమ్ములైన యా నాథుని
భాగ్యబంధురసహజారుణలోచనాంతములు నేను ముద్దిడు
కొనుదు నెప్పుడు

నా యీ ప్రాణము లాతనిపాదముల నర్పింతు నెప్పుడు

భృమరి

అరుణ జలజాతరమ్య కేసరము లంటి
నవపిలాస రక్తచ్ఛాయ తవులుకొన్న
నామనోనాథు టెక్కలు నాకు చూచు
చుండనే దూరమైపోయె

ఇటుల చనినాడు తేనియ లిటుల తెచ్చి
నాకు నందిచ్చినాడు నానాథు డకట
మరల చనినాడు తమ్మిపూ వరయ మూత
వడి వియోగమ్ము నాకు సంప్రాప్త మయ్యె
అంతటి మనోహరాకారు నంతటి సుకు
మారగాత్తుని నంతటి మాన్మథాతి
మధుర సౌందర్యవార్నిధి విధివశాన
నెడము పొంది నాప్రాణమ్ము లెట్లు నిలుచు!

ఈవిలాస చంద్రికలు తా మేమొ శిశిర
రమ్యములు వోలె వచ్చి నాప్రాణములకు
తెగబడెడు నీవియోగ మే తెంచునంత
తిరుగబడిరి స్నిగ్ధులును గూడ రిపు లట్లు
నాపతి హరించుకొన్న యీ నలినపత్ర
శేఖరంబులు విడలేక ఛిన్నమైన
యాశపై నాశ వదలక యకట యిట్టు
లీ పొలమ్ముల బడి భ్రమరించుచుంటి

అనార్యులీ

నా వన్నియు వృథా వాంఛలేమొ! మధురస్థలముల నుండుట
చేత మధురభావము లుత్పన్నము లగుచున్నవి. జగత్ప్రభువు
సలీము యువరా జెక్కడ? బానిసను నే నెక్కడ?

కోకిల

ఈరసాల కిసాలయేతరాహారంబు

తా రుచించదు మాకు తరుణకంఠములకు
గొంతుకోయగనిమ్ము కూహూస్వనానంద
రావమ్ము మధునిర్ఘరమువోలె పాటదా!

ఈనాల్క తెగిపోవనీ పంచమము గాక
మానోట నింకొక్కస్వరము పుట్టదు సుమ్ము
అతిసుకుమార మోహనుడు మాధవు డిదే
విహరించుచున్నాడు విపినవీధులయందు.

అనార్యులీ

నామనస్సు ప్రభూ! నీపాదారవిందములయందే చిక్కినది.
తీసికొందనున్నను వచ్చుటలేదు. పెకలించినచో నెత్తురులు
వచ్చునేమొ! ఈ దాసిని ఊమింపుము. ప్రభూ! నెత్తురులే
ప్రవహించనిమ్ము!

నీవదమ్ములయందు నిలిచియున్నది మనసు
 ఆపదుద్ధారకా ఆనందమయ నాథ,
 నిన్ను మన్నించుచున్నాను రా ఓ నాథ,
 నిన్ను ప్రేమించుచున్నాను రా ఓ నాథ!
 మరల ప్రేమింతువో మరల ప్రేమించవో
 ఎంచి నే నది విచారించను రా నాథ!
 నిజముగా నిన్ను భావించుటకై నను
 తగనురా నాథ నీదాసికి దాసివి

ప్రాచుర్యమైన యత్యాచార మిది యెట్లు
 నీచి త్తమునయందు నిలిపి మన్నింతువో!
 ఈపాడుపుర్వు వాంఛించుచున్నది చూడు
 గగనస్రవంతికాకమలినీమధురుచుల్

ఉ పా ర మ ణి

ప్రాభాతవేళాశుభానిలమ్ములు పీచె
 శిశిరసౌందర్యలక్ష్మీ మోహనమ్ములు
 ఈశుక్లపక్ష శర్వర్యంత చంద్రికల్
 క్రమముగా నశియింపగాజొచ్చె నింతలో
 ప్రాచీదిగంగనా బంధురహాసంబు
 లీయఃషఃకాలరోచిస్సు లావృతమయ్యె

అ నా ర్య శీ

అహో! తెల్లవారవచ్చినది. అజీజ్ లేచెనేమో: పోవల
 యును

రంగము ౮

అ జీ జ్

ఏమమ్మా ! ఎట్లావుంది ? జరమేమన్నా తగ్గిందా

అ నా ర్క లీ

తగ్గలేదు. ఎచ్చటికో వెళ్ళి వచ్చితివి?

అ జీ జ్

ఎక్కడికో వెళ్ళలా

అ నా ర్క లీ

బజారునకు పోయి రెండు మామిడిపండ్లు తెచ్చి పెట్టెదవా ?

అ జీ జ్

నే నెళ్ళ లేనిప్పుడు

అ నా ర్క లీ

నో రరుచిగా నున్నది. మామిడిపండ్లు తినవలెననిపించుచున్నది

అ జీ జ్

కోరికలకేం చాలా వుంటై; అవి అణచుకోవటమే ప్రజ్ఞంపే

అ నా ర్క లీ

నా కేమియు కోరికలు లేవు

అ జీ జ్

ఇదేమిటి మఱి ?

అ నా ర్క లీ

జ్వరము వచ్చుటచేత నోటికి రుచి పోయినది

అ జీ జ్

మఱి యిదేమిటి?

అ నా ర్క లీ

ఏమిటది?

అ జీ జ్

సలీముగారు నన్నిన్నాల్లాటినుంచీ గౌరవిస్తున్నారే దానికి
ఫలితం

అ నా ర్క లీ

అది యేమిటో చెప్పుము

అ జీ జ్

కనపట్టలేదా? ప్రాణయవృత్తరం

అ నా ర్క లీ

అవునుగాని నేడేమిటి అట్లు మాటాడుచుంటివి ?

అ జీ జ్

ఎట్లా మాటాడుతున్నా ?

అ నా ర్క లీ

ఏటి కంత కాఠిన్యము ? నావలన నేదైన దోష మున్న నది యిదని చెప్పుము

అ జీ జ్

నీవల్ల తప్పంటే నే నెవ్వరిని చెప్పేందుకు ? నీ అంతదానవు నీవు, నా అంతవాణ్ణి నేను

అ నా ర్క లీ

నాయనా ! అట్లు మాటాడెదవేమి ? నీ వనుకొన్న దోషము నావద్ద లేకపోవచ్చును. మన మిర్వురము వేకగర్భజనితులము గాకపోవచ్చును. మన పుట్టుకలు గూడ మన కొకరి కొకరికి దెలియకపోవచ్చును. కాని నాకు తల్లిలేదు, తండ్రిలేదు; బంధువులు నెవ్వరును లేరు. చక్రవర్తి నా యీ శరీరమున కధిపతి యేమో కాని నా యభిమానాదికములు నా యధీన ముననే యున్నవి. అవి నా తమ్ముడ వగుటచేత నా కన్న చిన్నవాడవైనను మగవాడవు కాన నా తండ్రివంటివాడ వనుకొని నీ యనుజ్ఞ లేనిది యెవరి యధీనములును కావు. నాయందు నీ వృథానుమానమునకు గారణము నీ వనుకొన్నట్లు మాత్రము కావని గట్టిగా చెప్పుచున్నాను

అ జీ జ్

ఈ యుత్తరము యువరాజుగారు నీ కిమ్మని యిచ్చినారు

అ నా ర్క లీ

ఇదియేనా నీకు కోపకారణము ?

అ జీ జో

అవును

అ నా ర్క లీ

అందులో నేమున్నది ?

అ జీ జో

నేను చదువలేదు

అ నా ర్క లీ

ఎందుచేత ?

అ జీ జో

ఆయనవద్ద నే నిది విప్పి చదువ నని వొట్టుపెట్టుకొన్నాను

అ నా ర్క లీ

భగవంతుని మీదనా ?

అ జీ జో

కాదు

అ నా ర్క లీ

ఎవరిమీద మఱి ?

అ జీ జ్

నే నెక్కువ గౌరవించు నొకప్రాణిమీద

అ నా ర్క లీ

ఎవరా ప్రాణి చెప్పరాదా?

అ జీ జ్

ఎవరా! అనార్కలీ.

అ నా ర్క లీ

మఱి అంతప్రేమగల నామీద నీ కి కోపమెందులకు ?

అ జీ జ్

అక్కా! మనము బానిసలమే కానిమ్ము! యువరాజు మన కేల యుత్తరమువ్రాయ సాహసింపవలెను ?

అ నా ర్క లీ

అది యెట్టియుత్తరమో చూచి తరువాత నాక్షేపించుదము

అ జీ జ్

చదువుము

అ నా ర్క లీ

నీవే చదువుము

అ జీ జ్

నీకే వ్రాయబడినది

అనార్కలి

అదుగో మరల నామాటయేమి?

అజీజ్

కాదులే చదువ వమ్మా!

అనార్కలి

నేను చదువను; నీవే చదువవలయును

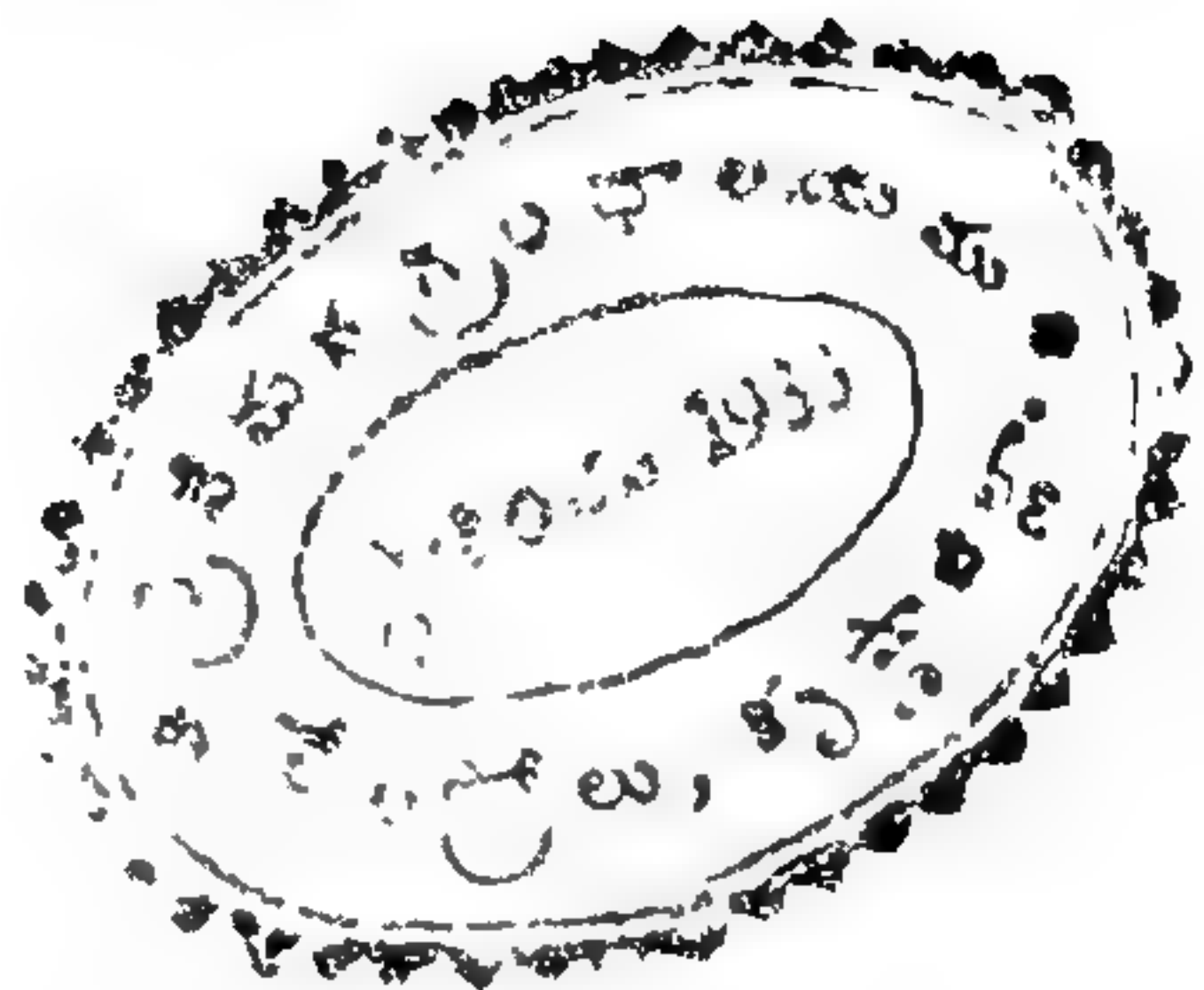
అజీజ్

[చదువును ఉత్తరము]

“ప్రియురాలా !

నా యీశాబోధనమున నీకు కోపము వచ్చునేని నన్ను మన్నింపుము. నిన్ను ప్రథమమున నంతఃపురమున చూచిన నాటగోలె నాహృదయము నీయెడ బద్ధప్రేమమైనది. నాట నుండియు నిన్ను మరల నెప్పుడు చూతునా యెప్పుడు చూతునా యని దుఃఖించి మా తండ్రి వద్ద నృత్యము పరీక్షించుట కనుమిషమీద మరల నీదర్శనము చేసికొంటిని. నాడు నా యభాగ్యమువలన నీవు జ్వరపడియుండుట తటస్థించినది. నీ వట్టిసితిలో నుండియు నాడు వచ్చుటచేత నామీద నీకుగూడ ప్రేమ యున్నదనుకొంటిని. నేను కామాంధుడ నగుటచేతనే యట్లనుకొంటినేని నన్ను తుమింపుము

మనోహరిణీ ! జీర్ణసుందరమైన యానాటి నీవదనమండల మిప్పటికిని నాకన్నుల కంటగట్టినట్లున్నది. ఇంతవరకు నాదేహ

ములో ప్రాణములున్నవన్నచో కారణ మానాటి నీమనోహర
ప్రణయరూపము నాకు నిత్యసన్నిధానవర్తి కనుక నే

ఈదినమ్ములెల్ల నేను మన్మథాగ్నిలో వేగింపబడుచున్నాను.
నీకొఱకు నే నొక్క మాట చెప్పవలసియున్నది. ఈమహాగ్ని
దేవీ, మహా పవిత్రమైనది. నా హృదయ మిదివర కెవ్వరికిని
దత్తము కాలేదు. నీవే దానిని హరించితివి. నీవు నన్ను
మరల ప్రేమించుము; ప్రేమించకుము; నాజీవితాంతము నీయె
డల తప్ప నామన స్సన్యధా చరించదు

నీవు బానిసవు. నేను చక్రవర్తికుమారుడను. మన వివాహము
బహిర్గతమైన ముప్పువాటిల్లునందువా? అది నేను రాజ్యాధి
కారి నగువఱకు రహస్యముగా నుంచబడును. అప్పుడు దేవీ!
మన మిర్వుర మొక్కసారిగా నేను కుడిపాదమును నీ వెడమ
పాదమును భారతరాజ్యసింహాసనమున నుంచుదము. కా దీ
లోపుననే మనసంగతి తెలిసి చక్రవర్తి నన్ను నిన్ను దూర
ముచేయ బ్రయత్నించునా భగవత్సాక్షిగా చెప్పుచున్నాను,
నన్నును భారతరాజ్యలక్ష్మిని నెడబాపగలడు గాని నిన్నును
నన్నుమాత్ర మెడబాపజాలడు

ఈయుత్తరము ముగించుచుంటిని. దీనివలన నీకు కోపము
వచ్చెనా తెలియజేయుము

ఇతడు జీవితాంతము మరల నిన్ను పలుకరించడు. జీవితాంతము బ్రహ్మచర్యమో లేక యేమగునో గతి. దయగలిగెనా సఖాస్త్రీయముగ నిన్ను వివాహ మాడగలడు

సలీము”

అ నా ర్క లీ

అయినదా !

అ జీ జ్

అయినది

అ నా ర్క లీ

ఇందు నా తప్పేమియు లేదుకద?

అ జీ జ్

అక్కా! ఊమింపుము. నే నే పొరపాటుపడితిని

అ నా ర్క లీ

నాయనా! ఫరవాలేదు. నీ కింత యభిమానగౌరవము లుండుట నాకు సంతోషము కాదా?

అ జీ జ్

అక్కా! నీ వేదో దేవతామూర్తివి

అ నా ర్క లీ

ఈ యుత్తరమునకు సమాధాన మేమందువు ?

అ జీ జ్

ఆ మహారాజు వివాహవిషయము ప్రస్తావించినాడు గాన నా కిష్టము. ఆయనయెడల నీవు సానురాగ వైతివేని, బానిసలము నిఱుపేదలయింట పెన్నిధి వచ్చి కూర్చున్నట్లు. కాని అక్కరు చక్రవర్తి జీవించియున్నంతకాలము మన బ్రతుకు త్రాచు కోరలమీది చెరలాట

అ నా ర్క లీ

నా కీ జ్వరము తగ్గినట్లున్నది చూడుము

అ జీ జ్

తగ్గినది

అ నా ర్క లీ

నేను స్నానము చేసెదను. నీవు మామిడిపండ్లు తెచ్చిపెట్టె దవా?

అ జీ జ్

డబ్బు లిమ్ము

రంగము ౯

రు నీ

మీ అక్కగా రున్నదా ?

అ జీ జో

ఉన్నది

రు నీ

(లోనికి పోబోవును)

అ జీ జో

(నవ్వుచు) లేదు

రు నీ

ఎక్కడకు వెళ్ళినది ?

అ జీ జో

స్నానముచేసి నచ్చుటకు చక్కవర్తి తోటలోని చెరువువద్దకు
వెళ్ళినది— దేనికి ?

రు నీ

ఉస్తాదు పిలుచుకొని రమ్మన్నాడు

అ జీ జో

దేనికి ?

రు నీ

ఏమో ! వెళ్ళెదను

అ జీ జ్

కొంచె మాగుము

రు నీ

దేనికో చెప్పుము

అ జీ జ్

మీ రింకెన్నాళ్లు నేర్చుకొనవలయును ?

రు నీ

అంబుపోవచ్చినది. ఇంక నాలుగైదు రోజులేనట

అ జీ జ్

తరువాత నీ వేమి చేసెదవు ?

రు నీ

సృత్యము చేసికొని జీవించెదను

అ జీ జ్

వివాహము చేసుకోవా ?

రు నీ

ఉస్తాదు నాకై యెదురు చూచుచుండును. పోవలెను

అ జీ జ్

సౌందర్య మన్న పదార్థము చాల యుత్కృష్టమైనది. దానిని వృథాచేయరాదు. నీచముగా నునయోగించనురాదు

రు నీ

బానిసలకు పెండ్లి యెందుకు ?

అ జీ జ్

బానిసలు మనుష్యులు కారా ?

రు నీ

పెండ్లి చేసికొవలయునన్న చక్రవర్తి యనుమతి పొందవలెను

అ జీ జ్

పొందవచ్చును

రు నీ

మాకు సృత్యము నేర్పించు చక్రవర్తి యుద్దేశ మదికాదు. ఆ యనరాజసభలో సృత్యము నేయవలెనని. మేము వివాహము చేసికొన్నచో నది తటస్థించదు గదా !

అ జీ జ్

వివాహము చేసికొందుమన్న చక్రవర్తి యొప్పుకొను నని నా యుద్దేశము

రు నీ

నేను పోవలయును

అ జీ జీ

ఒప్పుకొన్నా-చో వివాహము చేసికొందువా?

రు నీ

ఈ నీచపుబ్రతుకుకన్న పివాహము చేసికోవలయుననియే
యున్నది

అ జీ జీ

చేసికొన్నా-చో నెవరిని చేసికొందువు?

రు నీ

ఉస్తాదు నాకై యెదురుచూచుచుండును పోవుచున్నాను

అ జీ జీ

మాలక్క యిప్పుడే వచ్చును. అదిగో వచ్చుచున్నది

రు నీ

ఏదీ? వచ్చుటలేదే

అ జీ జీ

ఇప్పుడే వచ్చును. నీ వివాహమునకు నీ యిష్టమేనా?

రు నీ

అనార్కలీ నాకు బ్రియతమురాలు. ఆమెయిష్టము

అ జీ జీ

నీవు ఒక్క అందకత్తెవేకాదు - మంచిదానవుకూడను

రు నీ

నేను మీ అక్క కన్న నందకత్తెనా?

అ జీ జో

మీ అక్క యేమంత అందకత్తె? ఆమె సద్గుణోపేత

రు నీ

మీ అక్కయంత అందకత్తె యీపట్టణమున లేదట

అ జీ జో

మా అక్కగారికన్న నీవే యందకత్తెవు

రు నీ

సరేలే; నేను వెళ్ళవలయును

అ జీ జో

(చేయిపట్టుకొని) రునీ! మీ అక్కగారు వచ్చువరకు నిందుం
దుము

రు నీ

వదలిపెట్టుము

అ జీ జో

ప్రియా!

రంగము ౧౦

వ స ం తు డు

ఇసుకతిన్నెలమీద నింపారుపుప్పొళ్ళ
 పసమీరు చివురుదొప్పల మీద విహరింతు
 అంభోజకుసుమకన్యకల యశావసముల
 రంభావలసానకత్రముల నానందింతు
 మాకందకుసుమకన్యాకపోలములందు
 రేకెత్తు మల్లెల రేలందు నిద్రింతు
 పరువు లెత్తుచునుంటి ప్రాకులాడుచునుంటి
 తరుణసాయంసుసంధ్యా రాగములయందు
 చివురు శేఫాలికా సీమంతమునయందు
 తవిలిక్రొమ్మంచు ముక్తాహారములు గూర్చు
 సాయంసమయ మందచారుమారుతములు
 కోయిల నునుతేనె కొసరించుపాటలు
 పుష్పంధయానంద మోహన రావముల్
 గీష్పతుల్ గూడ రాగిలు శుకాలాపముల్
 నాకు పుల్కలు గూర్చు నన్ను మోహింపించు
 నాకు నానందసంధానంబు గావించు

ఈమహాభోగమ్ము లెన్నా శ్లనుభవించి
 ఏమి తృప్తియు లేదు నింతయా యని లేదు
 ఈ మహానందవాహినులందు నీదాడి
 యేమియు శ్రమ లేదు నిక జాలు నని లేదు

పుష్ప కన్య కలు

మమ్ము కన్నొరగించి మాధవా వచ్చితే
 నమ్ముని న్నెడబాసినను జీవములు లేవు
 నీవె లోకమ్మని నీవె ప్రాణమ్మని
 నీవెంట వచ్చు మ మేవెంట తఱిమెదు
 రావయ్య మావెంట రమ్యమోహనమూర్తి
 ఈ వనాంతములందు నెడ మేది విహరింప

వ స ం తు దు

మీకు నాకు నభేదమే లతాంతములార
 నాకున్న యందమంతయు మీర యనుకొండు
 ఇట నెండ కాసెడు సిట వాన కురిసెడు
 చిటిపొటి సెలయేళ్లు చిందలాడ దొడంగు
 రమణీయ సృష్టితారామసీమలయందు
 నమృతకన్యకలార యవుదము మన మెల్ల
 రావె శేఫాలికా రావె యోమాగధి
 రావె యోమాకంఠ రావె యోమాధవి
 ఓనవమల్లె రావే నీవు నిలువకు
 రానేరవచ్చె నీవు రమణీయకురవకీ

ఒక్కరొక్కరి చేతు లూని వేవే రండు
తక్కు వెవ్వరులె సౌందర్యంబు లందున
నేను పోవుచునుంటి పూని నావెనువెంట
రం డాడుకొందాము రండు భోగింతాము

అ నా ర్య శీ

ఆహా! ఈ వనమ్మున వసంత మెంత, శోభాయమానముగ
నున్నది! ఈస్థలమ్ము నిర్జనముగా నున్నది. ఉత్తరము తీసిచదువు
కొనెదను. 'అప్పుడు దేవీ! మన మిర్వర మొక్కసారిగా నేను
కుడిపాదమును, నీవెడమపాదమును భారతరాజ్యసింహాసనమున
నుంచుదము. ఈప్రేమకు నే నేమి బదులీయ గల్గుదును? ప్రభూ!
ప్రభూ! ఈదాసిమీద నీ కెందు కింత కృప? ఇంత ప్రేమ కీదాసి
యనర్హ

చి లు క

ఈవసంతమునందు నేపండు చూచిన
ఏమి చెప్పదు తీపియేకాని మరికాదు
నీవు చాటుగ జేసి నేదాగుకొన్నాను
నీవు చెప్పకు మేరితోను మాకందంబ
ఇన్ని పండులు తెచ్చి యేభుజించుదు కూర్మి
కొరికివేసెద నేను కోరనిపండ్లెల్ల
ఈకుర్మవాం డ్రెల్ల నేరుకొంచున్నారు
పోకుండ నే నేమొ కొరికివేసిన పండ్లు
నానోటి కెంగిలన్నది లేదు కాబోలు

నానుడుల్ నవమరందమ్ములు కాబోలు
 నామాట లానంద నవ్యగీతమ్ములో
 నామేనుసాగను సన్ననిపట్టు కాబోలు
 నేను పల్కినయంత నిజముగా వన మెల్ల
 పూని సమ్మోదాంబుపూరంబునన్ దేతె

అ నా ర్య శ్రీ

ఈచిలుక యేమి ముద్దుగా పలుకు చున్నది! దీనిమాటలు
 వినినకొలంది నా కేమొ క్రొత్తభావములు పుట్టుచున్నవి. ఈ
 యుత్తరమునం దిచ్చట నేమో వ్రాయబడియున్నది. ఇది యిది
 వరకు చూడలేదు

‘ఆనాడు నీవు పాడిన గీతమే నాకు జపముచేసికొను మంత్రమై
 నది.’ ప్రభూ! ఇన్నాశ్శదనుక తూష్టింభావము వహించిన యీ
 బానిస దండనార్హ. ప్రభూ! అప్పటి కిప్పటికి

నీపాదములయంద నిలిచియున్నది మనసు
 ఆపదుద్ధారకా ఆనందమయ నాథ!

కో కి ల

ఈవసంతమ్ము చిన్నెలుతోచె నెల్లెడ
 ఏవంక చూచిన నెంతో మోహనమయ్యె
 బంతులుగట్టి యీ భ్రమరసంతానంబు
 పరుగులువెట్టు పుష్పమరందముల కోర్కి

ఈలేడి ప్రాయమ్ము నెనసి రెణ్ణెలలయ్యె
 ప్రాలేయబిందుచుంబనము గావించెడు
 ఇంత వాయువు వీచెనో లేదో యీలత
 కౌగిలించినది శాఖాగ్రభాగమ్ముచు
 ఈ రసాలకిసాలయేతరాహారమ్ము
 తా రుచించదు మాకు తరుణకంఠములకు

అ నా ర్క లీ

అక్కటా! ఈవిరహబాధ నే నెట్లపనయింప గల్గుదును? మనో
హరా, దయజూడు, దయజూడు

కో కి ల

ప్రకృతిలో పురుషుండు ప్రతిఫలించిన నాడె
 సకలప్రపంచంబు సామరస్యం బందె
 తావి పుష్పంబులో తన్మయత్వం బందె
 తేనె లోపల తీపి ద్రిమ్మరించుకుపోయె
 చివురులో శ్యామలచ్ఛవి యంటుకొనిపోయె
 ప్రవిమలచ్ఛాయలోపల శైత్య మేపారె
 కవితలో శబ్ద మైక్యం బంది పొలుపెత్తె
 పంచమస్వరములో భాసిల్లె రసధుని

అ నా ర్క లీ

మనోహరా, నీ స్వహస్తలిఖితములైన యీ పవిత్రాక్షరములు
 గల యీలేఖ నాకుచాగ్రములపై నుంచుకొని యీ తాప
 మపనయించుకొందును

క వి

ఈమధుమాసకోకిల లివేమిటి కోమల మాకరంద కూ
 హూ మధురారవంబుల నహో పులకింపగజేయు సల్దెసల్
 నామన సంత కంతకు ఘృణాకలితంబయి యీవసంత శో
 భా మహనీయతా జలధిభంగములందున నూగులాడెడిన్
 ఈమందానిల మెంత మంజులమొ తా నీ పుష్పవాటీసుమ
 శ్రీమాహా త్యములెల్లగొల్లగొనితారెంబోసుధాభంగభం
 గీ మంధానపికస్వరస్వర భవక్రీడానవానీత భృం
 గీ మంజీర నినాదకంఠలహరీగీతంబు లూగించుచున్

అరయదరప్రపుల్లకుసుమాంతరలగ్నహిమాంబుపూరముల్
 వరలు కవోష్ణమా జలజబంధుకరమ్ముల నాహృతంబులై
 పొరవిరజిమ్మి నూత్నవధువుల్ వలె సిగ్గరిచానలై ప్రసూ
 నరమణు లందవున్ విలసనమ్ముల వొల్చెడు లేతయెండలో

అ నా ర్క లీ

ఈ ప్రకృతికి గూడ నామీద నింత వైరస్య మెందులకో!
 మనోహరా, నీ ప్రాణనాయకను వచ్చి రక్షించుకొనుము. నీవె
 జాగుచేసితివా దుర్మార్గుడైన యీ మన్మథుడు నీ మనోహారి
 ణిని నీకు దక్కనీయడు

మ న్మ థు డు

న న్నెందుల కుపాలంభించెదవు?

అ నా ర్య శీ

నీ వెవ్వరవు?

మ స్మ థు డు

నీవు న న్నెందులకు దూషించెదవు?

అ నా ర్య శీ

నీ వెవ్వరవో నిన్ను నే నెఱుగను. నిన్ను నేను పిలువలేదు. ఘాదుపాపి యీనవోద్యాన మితరులకు జేరరాదు. నీ వెవ్వర విచ్చట కెట్లు వచ్చితివి?

మ స్మ థు డు

నన్ను నీ వెఱుంగవా? నేను నీలోననే చిన్ని యగ్నిశకలము వోలెనున్నాను. నీవు బాల్యము వీడి యావనావతరణము చేసినదిమొదలు నీతోనే యున్నాను. నాకును యావనమునకును భేదము లేదు. నేను నేడు నీకు ప్రత్యక్షమైతిని

అ నా ర్య శీ

నేడు నా కేల నీవు ప్రత్యక్షము గావలెను? ఇన్నాళ్ళనుండి నీవు నాలో నుంటివా, నిన్ను నే నెఱుంగకుండుట యెట్లు?

మ స్మ థు డు

నీవు యువరాజు సలీమునుగూర్చి వలపుగొని విరహ మనుభవించు చున్నావు

అ నా ర్క లీ

చీ, చీ, పిచ్చిమాటలు మాటాడకుము. లేనిపోని నిందలు
మోపకుము

మ న్మ థు డు

ఏటి కట్లు మృషాపూర్తిచేసెదవు? వెన్నెలలోనుండి కాంతిని
పూవులోనుండి తావిని నీటిలోనుండి రసత్వమును నెట్లు వేలు
చేయజాలవో యట్లే భావములోనుండి నన్ను వేలుచేయ
జాలవు. నిరంతరము నీ మనస్సులో నివసించుచున్న నేను నీ
మనస్సులోని భావము లెటుంగకుండుట యెట్లు? నేను నీ మనో
భావము లెటుగ ననుట నేను రసమును గానని జలమే జల
ముతో వాదించుకొన్నట్లు

అ నా ర్క లీ

స్వామీ, నీ వెవ్వరవు?

మ న్మ థు డు

నేను నీ మనస్సులో బుట్టినాను. నే నెవ్వరనో నీకే తెలియదు,
నా కెట్లు తెలియును?

అ నా ర్క లీ

ఇప్పుడు దేనికి వచ్చితివి?

మ న్మ థు డు

నీవు ప్రేమించుచున్న యీ సలీము మనుష్యుడు. అతనికి జరా
మరణము లున్నవి. నా మాట విని యతనిమీదియాస వద
లుము

అ నా ర్క శీ

ఇది నా కిష్టములేదు. నా మన స్సిదివరకే యా మహాభాగునికి
దత్త మైనది. నేను మరల దానిని గ్రహింపజాలను

మ న్మ థు డు

అటులై నచో నింకొకమాట చెప్పెదను. అతని యశావనము
శాశ్వతము కాదు. శాశ్వతయశావను మరెవ్వరినై న వరించుము

అ నా ర్క శీ

ప్రభూ, నేనును మనుష్యునే, శాశ్వత యశావనను కాదు. అత
నినే వరించెదను

మ న్మ థు డు

అతనికన్న నందమైనవానిని చూపెదను. అతనిని వరింపుము

అ నా ర్క శీ

అతనికన్న నందగాడు పృథివిమీద లేడు

మ న్మ థు డు

అన్నిటికన్న నందమైన దేమిటి?

44/6

అనార్కలీ

౫౯

అ నా ర్క లీ

మనస్సు

మ న్న థు డు

నేను మనస్సునుండి పుట్టితిని. అందుచేత నాకన్న నందము కల
వాడు లేడు

అ నా ర్క లీ

మనస్సునకు రూపము లేదు. నీకు రూప మెట్లున్నదో నాకు
తెలియదు

(వెనుకనుండి సలీము వచ్చి కనులుమూయును)

అ నా ర్క లీ

నాకనులు మూయకుము

స లీ ము

నాపేరు చెప్పుము

అ నా ర్క లీ

నీపేరు నీకే తెలియదాయెను. నాకెట్లు తెలియును ?

స లీ ము

నాపేరు నాకు తెలియకేమి? నాపే రనార్కలీమనోహరుడు

అ నా ర్క లీ

అనార్కలీమనోహరుడవు నీవు కాదు

స లీ ము

మరెవ్వరు ?

అ నా ర్క తీ

నీవే యెఱుంగుదువు

స లీ ము

తెలియదు చెప్పుము

అ నా ర్క తీ

నేను చెప్పను. నాకు సిగ్గుగా నున్నది

స లీ ము

నీవు చెప్పకుండ నుండలేవు

అ నా ర్క తీ

అవును సకలభారతసామ్రాజ్య భావిచక్రవర్తి సలీము

[సలీము మహానందమున చేతులు తీయును. అనార్కతీ నివ్వెఱ]

మ న్మ థు డు

మాకంద బాలపల్లవమునందలి భ్రాంతి
కోకిలాకన్యక కూహూస్వనము జేసె
మల్లికానుమ మాకరంద ధునీభ్రాంతి
చెల్లరే తుమ్మెడ శ్రీగీతములు పాడె

అరుణ కేసరరమ్యమైన తమ్ములమీద
 పవనకుమారుండు పఱవల్లు వెన ద్రొక్క
 నిత్యకళ్యాణంబు పచ్చతోరణము నై
 యత్యంతసౌభాగ్య మందె నీవనసీమ

పల్లెమ్ములో పెట్టి ఫలరసంబుల నెల్ల
 కళ్యాణమంజురాగము దీసె కోకిల
 ఇంపు గుల్కెడు వన మ్మిది పెండ్లివీటయై
 చాంపేయ మంటప చారుతల్ ప్రకటించె

ع

౬౩

ఉత్తరాంకము

౬౪

రంగము

ప్రవేశము - సలీము (అసీనుడై)

ప్రాద్దేశికన కొలంది నెండలు మండిపోవుచున్నవి. వసంత
కాలము వెనుకబట్టినది

నేవకుడు (ప్రవేశించి)

జహాపనాహ్! తోటమాలీలు వచ్చిరి

సలీము

రమ్మను

(నేవకుడు నిష్క్రమించును)

తోటమాలీలు ప్రవేశింతురు)

సలీము

ఏమి విశేషము?

తోటమాలీ

ప్రభూ! తమరు చెప్పినట్లుగా నారెండు మామిడికొమ్మలను
గలిపి అంటుకట్టినాము. కాని తక్కువజాతిమొక్క మాడి
పోయినది

స లీ ము

అయ్యో! బ్రదికినచో నింకొక క్రొత్తజాతి మామిడివండు బయలుదేరెడిదే. కానిమ్ము యథాశక్తికముగ బ్రయత్నించుదము. ఇంకొకసారి చూడుడు. బ్రతుకనిచో నాశ వదలుకొందము

తోట మా లి

చిత్తము

(నిష్క్రమింతురు)

స లీ ము

వృక్షశాస్త్రము నాకు బాగుగా తెలియును. మామిడియంట్ల విషయము సమగ్రము. ఇది యేల మాడిపోవలె?

నేవకుడు (ప్రవేశించి)

జహాపనాహ్! శిల్పులు వచ్చిరి

స లీ ము

రమ్మను

(నేవకుడు నిష్క్రమించును. శిల్పులు ప్రవేశము)

స లీ ము

ఏమి విశేషములు! కూర్చుండుడు

౧ శిల్పి

ఖుదావంద్! అనేకములైన పాకములుచేసితిని. గిలాబు చేసితిని. సూర్యరశ్మి కెండ నిచ్చితిని. గొడ్డలితాకునకు గిలా బాగుట లేదు

౨ శిల్పి

ప్రభూ! రంగులు కల్పితిని. చిత్రించితిని. ఎండనిచ్చితిని. ధారగా నీళ్లు పట్టగా రెండుగడియ లాగినది. తరువాత నిలువలేదు

౩ శిల్పి

పాలగచ్చనకు బ్రయత్నించి మెఱుపు తళత్తళలు తెచ్చితిని. ప్రభూ! అగ్నిచూపించితిని. అది పోయినది

సలీము

ఏమిచేయుదుము? మరల మరల నదే ప్రయత్నించుడు. 'యత్నే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోత్ర దోషః.'

శిల్పులు

చిత్తము

(నిష్క్రమింతురు)

సలీము

ఈ విషాదమేఘములు నన్నేల ముసరు?

సేవకుడు (ప్రవేశించి)

జహాపనాహ్! ఎవరో కవియట! తమ దర్శనార్థము వచ్చినాడు

(కవి ప్రవేశించును సేవకుడు నిష్క్రమించును)

క వి

జహాపనాహ్! క్షమించుము. రాజులయొద్దకు వచ్చినపు డాశీర్వ
దించవలయును. కాని యాశీర్వదించుశక్తి నాకు లేదు

స లీ ము

ఎందుచేత?

కవి

ప్రభూ! నేను కవి నయియే పుట్టరాదు

స లీ ము

కూర్చుండుడు!

కవి (కూర్చుండి)

నా పూర్వజన్మసంస్కారముచేత ఛందోదేవి నా జిహ్వగ్ర
మున తాండవించుచున్నది. శబ్దబ్రహ్మసాక్షాత్కారముగూడ
నైనది. నిత్యపరిచయమువలన ధారకూడ కుంటువడదు

స లీ ము

మఱి లోప మేమియును లేదే!

క వి

నే నానందదేవత నుపాసించలేదు

స లీ ము

మరి విషాదదేవతనా యుపాసించితిరి?

క వి

ఆమెకును నాకే జన్మనా ఆరభ్య స్నేహము

స లీ ము

మఱి యేగీతమైన పాడుము

క వి

నాకు వచ్చినవే విషాదగీతములు

స లీ ము

అదియే యొకడు పాడుము

కవి

అతిమనోహర మీ సుసాయంతనమున
 నా హృదంతరముననుండి బాహిరిలెడు
 నీ మనోహరభావమ్ము లెల్ల చెదర
 నీ విషాదమేఘములు న న్నేల ముసరు?

మలయగిరి కందరోపాంత మస్పణగంధ
సార తరుపత్ర ములలోన సాగులాడి
కదలి చనుదెంచు నీచల్లగాలివేళ
హా విషాదభావములు న న్నావరించు.

ఇదిగో పశ్చిమదిక్కున శృష్టపక్ష
శాంబరీరమ్య చంద్ర ఖండంబు పొడిచె
అగ్నిశిఖివోని దందశూకాస్యవిషము
లొరయుచున్నవి హృదయకోటరమునందు.

స లీ ము

మధురతరముగానున్నది. స్వామీ! విషాదగీతమైననేమి? మివుల
బాగున్నది. విషములోగూడ నమృత మున్నది కావలయును!

క వి

అగు; విషాంభోధిలోగూడ నమృత మున్న
దాయమృతవాంఛజేసి దేవాసురులు మ
ధించి చివరకు భాగముల్ తెగక తాచు
తారె పోరాడుకొని శాంతిదూరులైరి.

ఈ మహాత్పష్ట కంతులే దెంతపొంది
పొందనట్లులుగా వగ పందుచుండు
ఈ దురాశామహాంభోధి నీదులాడు
మానిసియు తుష్టితీరమ్ము కానలేడు.

అమృతగాంగధునీ శీకరములచేత
సంభ్రమించుచు నున్న దీ పట్టదంబు
కొనలను పసిండ్డిమెఱుగు గ్రక్కినదళాల
హైమ జలజాత మధులుబ్ధ మై భ్రమించు

స లీ ము

స్వామీ! ఏమి కావలయునో కోరుకొనుడు

క వి

నేను ధనాశచే రాలేదు. యువరాజు సలీము మహారసికు డని
జనప్రతీతి విని నాగీతములు రెండు నీ చెవిని వేసిపోద మని
వచ్చితిని

స లీ ము

అనుగ్రహింపబడితిని

క వి

ఇం కొక్కడు:

కనులు మూసి హైమలతేక్షుఖండకోటి
బద్ధమధుకరీజ్యాశరభ్రమణ మెంతు
కనులు తెరచి హోమాగ్ని శిఖాప్రచుంబి
గగన తరుశేఖరమ్ములు గాలజూతు.

నిత్యకుంజోత్త తారాధ్వ నికషహోమ
వహ్ని కాజ్వాలికాప్రతప్తమ్ము లగు ప

రస్సర విఘట్టితాస్మ దుద్భాంతహృదయ
చేతములు పండ కాలి రంజిల్లిపోయె.

ఈ మహాగ్రశిఖామండలీమహాగ్ని
గాలుచున్న నాహృదయము కానిపించు
నిప్పు డిందీవరమ్ముగా నిపుడు పుండ
రీకముగను కోకనదమ్మురీతి నిపుడు.

సెలవు తీసికొందును. మరల దర్శించెదను

(నిష్క్రమించును)

స లీ ము

అతిమనోహర మీసుసాయంతనమున
నాహృదంతరమునయందు బాహిరిలెడు
నీ మనోహరభావమ్ములెల్ల చెదర
నీ విషాదమేఘములు న న్నేల ముసరు

(తెరలో)

ఖుదావంద్! సాయంకాలమైనది

[తెర]

రంగము ౨

(ప్రవేశము - రునీ, అజీజ్)

రునీ

మనోహరా !

అజీజ్

ప్రాణప్రియా !

రునీ

నేను నిన్ను వివాహము చేసికొన్నాను. మఱి సభలలో నృత్యము సేయవచ్చునా ?

అజీజ్

చేయరాదు

రునీ

చక్రవర్తికి చెప్పకుండా బానిసలు వివాహము చేసికొనవచ్చునా ?

అజీజ్

చేసికొనరాదు

రు నీ

ఈ చేయరాని రెండును నేను చేయవలసి వచ్చినది

అ జీ జ్

ఎందుచేత ?

రు నీ

చేయరానిపనులు చేయుటవలన గలుగు శిక్ష ననుభవించు
గీత మొగమున వ్రాయబడియుండుటచేత

అ జీ జ్

ప్రియా ! ఊరడిల్లుము. అంతశిక్షయే కలుగునేని నాకు లేని
శిక్ష నీకు లేదుగదా ? సుఖములో మన యిర్వరిజీవితము తెల్లు
ముడిబడినవో దుఃఖములోగూడ నట్లే ముడిబడనిమ్ము

రు నీ

నాథా !

అ జీ జ్

ఏమి ?

రు నీ

తనకు గలిగిన బాధ నోర్చుకొనవచ్చును గాని ప్రియతములైన
వారిబాధ యోర్చుకొనరానిది

అ జీ జ్

నాబాధ నేనే యోర్చుకొందును

రు నీ

ప్రియా! నీవు నేను నొకటియే. కాని యనార్కలీకి గలిగిన
బాధ నే నోర్వజాలను

అ జీ జ్

భావిభారతసామ్రాజ్యచక్రవర్తిని, మా అనార్కలీ కేమి
బాధ యున్నది?

రు నీ

అట్లుగాదు. పాదుషాహా నాల్గరోజులలో లాహోరునకు దేని
కో ప్రయాణము గట్టుచున్నాడు. సకలపరివారముతో బోవు
నట యచ్చటకు. మావిద్య పూర్తియైన దని తెలిసి నన్నను
ననార్కలీని ప్రయాణము గమ్మని కబురంపినాడు

అ జీ జ్

మీచేత నక్కడ నృత్యము చేయించుటకా?

రు నీ

కాకపోయిన మే మెందులకు?

అ జీ జ్

భావిభారతసామ్రాజ్యచక్రవర్తిని సభలో నిలిచి నృత్యము
చేయునా? చేయదు

రు నీ

కాని యేమి చేయవలయునో తెలియుటలేదు. ఈ వివాహ విషయము చక్రవర్తికి తెలియనైన దెలియవలెను. లేదా సృత్యము చేయుట కనుమతించనైన ననుమతించవలెను

అ జీ జ్

తెలియజేసినచో నేమగును?

రు నీ

మొదల నీకు నాకు ప్రాణదండన తప్పదు. అనార్కలీకిగూడ తప్పదేమి! సలీము రాజ్యభ్రష్టుడుగూడ నగునేమి!

అ జీ జ్

ఆఁ!

రు నీ

అవును మఱి! అక్కరుచక్రవర్తి చండశాసనుడు

అ జీ జ్

కానిమ్ము. మాల్వీయును సలీముయువరాజును నీ విషయములు నిర్ణయించగలరు. మన మేమి చేయగలుగుదుము?

రు నీ

మాల్వీవద్దకు పోదము

[తెర]

రంగము 3

(ప్రవేశము - అనార్కలీ, సలీము)

అ నా ర్క లీ

జహాపనాహ్! నమస్కారము

స లీ ము

దేవీ! నమాజుచేసితివా?

అ నా ర్క లీ

చిత్తము

స లీ ము

అజీజ్ను అతని భార్యయు షేమముగ నుండిరా?

అ నా ర్క లీ

తమదయవలన షేమముగనే యున్నాను

స లీ ము

మాల్వీగారు ఖుషీగా నున్నారా?

అ నా ర్క లీ

చిత్తము

స లీ ము

కార్యాంశరములచేత నాకు వచ్చుటకు వీలు లేకపోయినది.
మనోహరిణీ! క్షమింపుము

అ నా ర్క లీ

జహాపనాహ్ ! అంతమాటయా యీ బానిసయెడల ?

స లీ ము

దేవీ ! నీవు యువరాజు సలీము భార్యవు, బానిసవు గావు

అ నా ర్క లీ

అనుగ్రహింపబడితిని

స లీ ము

ఏమి విశేషములు ?

అ నా ర్క లీ

ఏమున్నవి ప్రభూ ! పదిదినము లైనది తమదర్శనమై

స లీ ము

దేవీ ! నన్ను గవుంగిలించుకొమ్ము

(ఇరువురును కౌగిలించుకొందురు)

స లీ ము

దేవీ! ఏమో విషాదముగ నున్నది నీ వదనచంద్రబింబము?

అ నా ర్క లీ

ఏమియును లేదు. తమకొస మెదురు చూచుచుంటిని. మీ రెన్నాళ్ళకును రాలేరు. ఈ వ్యాజమున నేనే వచ్చితిని

స లీ ము

‘నజరానాలతో మేనా’ యనగనే తెలిసినది. అందుకనియే నా యీ గదిలోనికి బట్టించితిని. అనివార్యము లయిన కార్య ములవలన రాలేదు. ఏమియు ననుకొనకు

అ నా ర్క లీ

ఈ దాసి కంతగా చెప్పవలసినపని లేదు

స లీ ము

దేవీ! మాటి మాటికి ‘దాసి’, ‘బానిస’ యనకుము. నాకు మనస్సునకు గృహముగా నుండును

అ నా ర్క లీ

ప్రభూ! ఈ బానిసమీద నీ కెందు కింత ప్రేమ?

(సలీము తొమ్మిదై నాని యెద్దును)

స లీ ము

(ఊరడించి) ఇది యేమి? వృథాగా నేడ్చెదవు?

అ నా ర్కలీ

నా కేలొకో భయముగా నున్నది

స లీ ము

అయ్యో! ఎందుచేత! దేవీ! నాకు దూరముగా నుంటి
 వనియా! కొద్దిరోజులలో మన మిర్వుర మొకచోట నుండు
 టకే యేర్పాటు చేయుచున్నాను

అ నా ర్కలీ

ప్రభూ! ని న్నొక టడిగెదను

స లీ ము

మహా ప్రసాదము

అ నా ర్కలీ

(సిగ్గుపడును)

స లీ ము

దేవీ! సిగ్గుండుకు? నీదాసుడు సిద్ధముగా నున్నాడు నీయడిగిన
 కోర్కీ తీర్చుటకు

అ నా ర్కలీ

(సిగ్గుపడును)

స లీ ము

(గడ్డము పూని) నామీద నొట్టు. నీ వడుగదలచిన దేమో చెప్పుము.

అ నా ర్క లీ

స్త్రీసహజమైనలజ్జ మాని యడుగుచున్నాను

స లీ ము

కానిమ్మ! అయ్యో! మరల మానివేసితివి. ఇది యేమిసిగ్గు?

అ నా ర్క లీ

(ఏడ్చును)

స లీ ము

(ఓదార్చి) దేవీ! ఏల వృథా దుఃఖించెదవు? అడుగుము

అ నా ర్క లీ

ప్రభూ! నన్ను వివాహమాడితివి. నేను నీ కర్ధాంగినిగదా!

స లీ ము

అదియూ! దేవీ! నిన్ను నేను వివాహమాడినది దివ్యమైన నీ ప్రేమ సభిలషించిగాని తుచ్ఛమైన యీశరీరసౌఖ్యమభిలషించి కాదు. నేను యువరాజును. భావిభారతమునకు చక్రవర్తిని కావచ్చును. అప్పుడు నీవు చక్రవర్తిని వగుదువు. అంతవరకు నీ కాస్థితి రాదు. నేను భారతరాజ్యసింహాసనమున నున్నప్పుడు

నీవు చక్రవర్తిని వైనప్పుడే నిన్ను నే ననుభవించెదను. అటుల గాకపోయిన నీ కేదో నే నొకయపకారము చేసినవాడ నగుదునని నాకు తోచుచున్నది.

అ నా ర్క లీ

ఏమి టాయపకారము ప్రభూ?

స లీ ము

నేను చెప్పలేకున్నాను

అ నా ర్క లీ

మఱి నన్ను వివాహమే యపుడు చేసికొనక పోయిరా?

స లీ ము

నీకు నాయందు సంపూర్ణవిశ్వాసము గలుగుట కట్లు చేసితిని. ఈ మన వివాహమురహస్యము జను లెఱుంగరు. ఇప్పటి యీ వివాహము నీ వెఱుంగుటకును భగవంతు డెఱుంగుటకును చేసితిని. జను లెఱుంగకుండ నీయశావనము హరింతునా, నేను జారుడ నగుదును

అ నా ర్క లీ

ప్రభూ! నీరహస్యము తెలిసినది

స లీ ము

ఏమి టది?

అ నా ర్క లీ

నీకు నాయందుకన్న ధర్మమునందే యెక్కువ ప్రేమ

స లీ ము

నీకన్న నాకు ఎక్కువ ప్రియమైన వస్తువు, నీ యీ యలిసీల
మనోహరములైనకనులు సాక్షిగా చెప్పుచున్నాను, లేదు.
ధర్మముచేత నిన్ను నాయందు మరింత దృఢబద్ధుగా చేసి
కొనుచున్నాను

అ నా ర్క లీ

ఇక నేనీ రాత్రి వచ్చినపని చెప్పటకు సేలవిండు

స లీ ము

పూర్ణిమాచంద్రబింబసమాన మైన నీ వదనము నేను చూచి
సంతోషించుటకు

అ నా ర్క లీ

చిత్తము. ఇంకొక పనికూడ నున్నది

స లీ ము

చెప్పుము

అ నా ర్క లీ

రేపు చక్రవర్తి లాహోరునకు ప్రయాణమటగదా !

స లీ ము

అవును!

అ నా ర్కలీ

రునీయు నేనును సృత్యము చేయుటకు రావలెనట

స లీ ము

(మౌనము)

అ నా ర్కలీ

మీరు వచ్చిన చెప్పెద మనకొంటిని. రేపేకాన నీ రాత్రి
మీతో తప్పక చెప్పవలె నని యీ వ్యాజమున వచ్చితిని

స లీ ము

నీకు జబ్బుగా నున్నదని తప్పించుకొనరాదా?

అ నా ర్కలీ

రునీ?

స లీ ము

(మౌనము)

అ నా ర్కలీ

భావి భారతసామ్రాజ్యచక్రవర్తిని సృత్యము చేయునా అని
యభ్యంతర పెట్టుచున్నాడు మా అజీజ్

స లీ ము

రునీమాత్ర మెట్లు చేయును?

అ నా ర్కలీ

తమరే విచారింతుడు

స లీ ము

మనసంగతి జను లెఱుంగరుగదా!

అ నా ర్క లీ

మనకు తెలియదా?

స లీ ము

మాల్వీగారిని సంప్రదించవలెను

అ నా ర్క లీ

వారు మీతో మాట్లాడవలె నన్నారు

స లీ ము

రేపుమధ్యాహ్నమా ప్రయాణము ?

అ నా ర్క లీ

అవును

స లీ ము

రేపుప్రాద్దున మాట్లాడెదను. నే నే మాల్వీవద్దకు వచ్చెదను.
నీ వీరాత్రి యిందే పరుండుము. తెల్లవారుకడ వెళ్ళవచ్చును.
నీ వా శయ్యపై న పరుండుము. నే నిందు పరుండెదను

అ నా ర్క లీ

చిత్తము

(నిద్రింతురు)

రంగము ౪

(ప్రవేశము - సలీము, అజీజ్)

స లీ ము

భాయీ ! లాహో రిదియేనా ?

అ జీ జ్

జహాపనాహ్ ! ఇదియే. తమ రిదివరకు చూడలేదా ?

స లీ ము

చూచితినిగాని జ్ఞాపకము లేదు. ఇప్పుడు ప్రొద్దుగుంక వచ్చినది
వలె నున్నదే !

అ జీ జ్

చిత్తము

స లీ ము

రునీగూడ వచ్చినదా ?

అ జీ జ్

రాక యెట్లుండగలదు ?

స లీ ము

నీ వనార్కలీని చూచితివా ?

అ జీ జ్

చూచితిని

స లీ ము

ఎట్లున్నది ?

అ జీ జ్

చాల సంతోషముగ నున్నది

స లీ ము

మొన్న రాతిరి చాల ఖిన్నయై యున్నది

అ జీ జ్

రేపురాత్రి కేనట నృత్యము

స లీ ము

చక్రవర్తి వచ్చినపని యైనదా ?

అ జీ జ్

ఏమియును పనిలేదు . విహారార్థమే వచ్చినది

స లీ ము

అది యెవరిగుడారము ?

అనార్కలీ

౮౭

అ జీ జ్

రాజా మానసింగుగారిది

స లీ ము

(అవైపుననే చూచును)

అ జీ జ్

జహాపనాహ్ !

స లీ ము

(మౌనము)

అ జీ జ్

చక్రవర్తిమీద మానసింగునకు కడువిశ్వాసము

స లీ ము

నేను రాత్రికి మాల్వీగారిగుడారమునకు వచ్చెదను

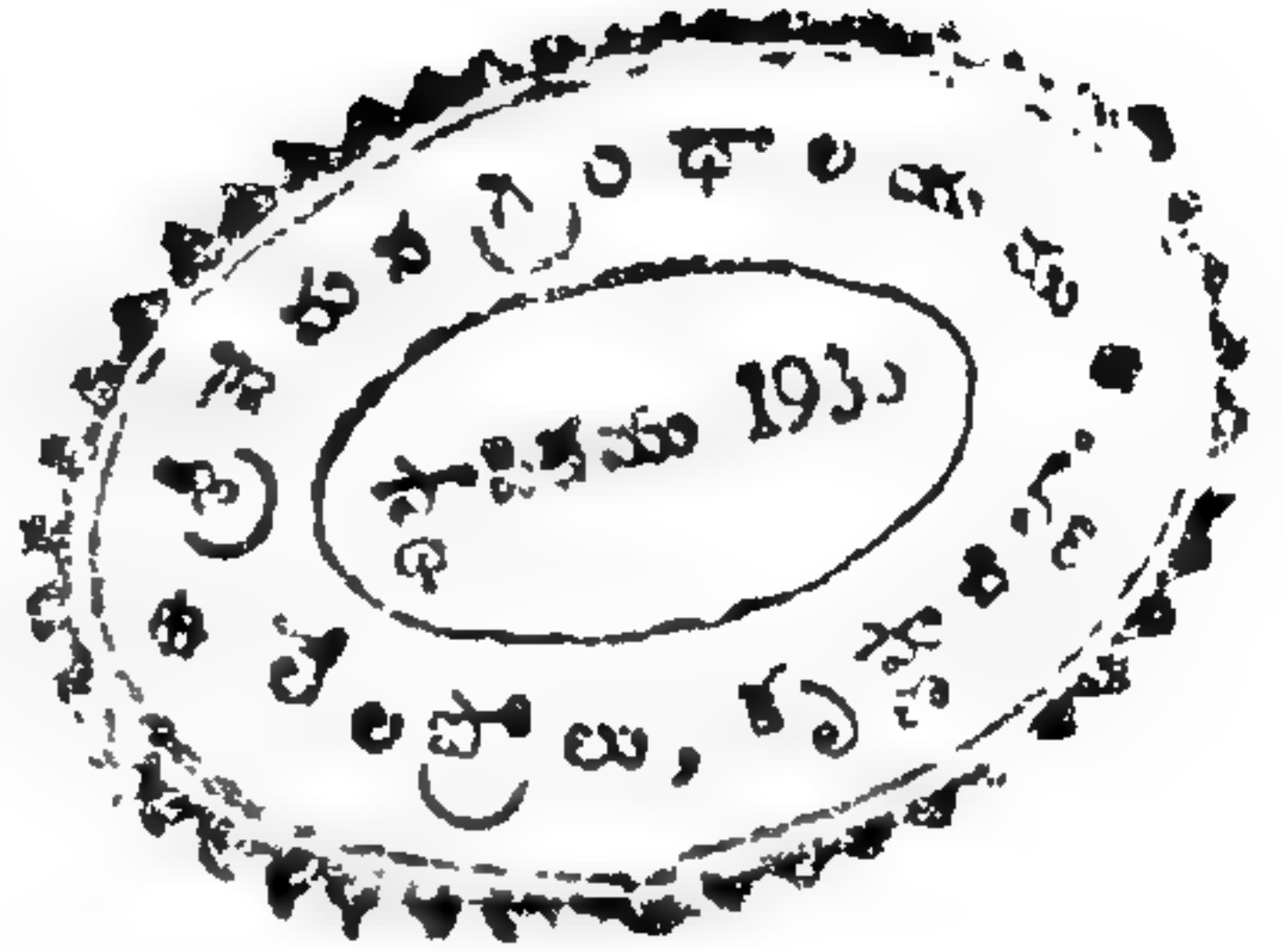
అ జీ జ్

అనార్కలీయు, రునీయు రావలెనా ?

స లీ ము

తీసికొనిరమ్ము

(తెర)

రంగము ౫

(ప్రవేశము - అనార్కలీ రునీ)

అ నా ర్కలీ

నేను తప్పకుండ నృత్యము చేసెదను

రునీ

యువరాజుగారును మాల్వీగారును ఒప్పుకొనకపోయినచో ?

అ నా ర్కలీ

చెప్పి యొప్పించెదను

రునీ

ఏల యింతలో నిట్లు తిరిగిపోయితివి ?

అ నా ర్కలీ

ఏలనో నాకే తెలియదు

రునీ

చెలీ ! నీవు నృత్యముచేసిన బాగుండదు

అ నా ర్కలీ

నేను తప్పకుండ నృత్యము చేసెదను

అనార్కలీ

౫౩

రు నీ

నా కేమియు నిష్ఠము లేదు

అ నా ర్కలీ

నాకు చాల ఉత్సాహముగా నున్నది

రు నీ

ఎందు కీ యుత్సాహము ?

అ నా ర్కలీ

వీణతంత్రులను నావిర్భూతమౌ గాన
మేలాగు పుట్టెనో యెవడు చెప్పగలండు ?
వాసాలలో గాలి పోసుకొని రొదచేయు
నాధ్వని మేలాగొ యెవడు చెప్పగలండు ?
చివురాకులో నున్న శ్యామలచ్ఛవి యెట్లు
చొచ్చెనో యెవ్వండు చూచి చెప్పగలండు ?

రు నీ

ఏమి టిది ?

అ నా ర్కలీ

సంగీతము

రు నీ

ఎందుకు ?

అ నా ర్క లీ

నా కుత్సాహముగా నున్నది

రు నీ

ఎందుల కింత యుత్సాహము?

అ నా ర్క లీ

నాలో నేలనో సంతోష మావిర్భూత మగుచున్నది. ఎందుకు నీ కింత సంతోష మన్న నే నేమి చెప్పగలను?

జలజల స్త్రవియించు సెలయేఱుకడ కేగి
సెలయేఱ! యేటికే చేసెదు గానమ్ము
తెలుపవే యని నీవు పలుకరింపుము దాని
సెలయేఱు నీ కేమి సెలవిచ్చునో రునీ!
జామపండులు తిని చక్కగా పలికెడు
నా మనోహరశుకం బద్దాని కడ కేగి
ఏమె యో చిలుక నీ వేల కూసెద వని
యేమైన నడుగవే యే మనునో రునీ!
అదుగొ బుల్ బుల్ వింతయైన నృత్యము నేయు
కదిసి నీ వేటికే కడగి నృత్యము చేతు
వదలవే యని నీవు పలుకరింపుము దాని
అది యేమి నీతోడ ననగలదో రునీ !

రు నీ

ఇంత విచారకర మైనవేళ నీ కేటికో యింత సంతోషము ?

అనార్కలీ

అగు మేను శాశ్వతమ్మటె సుఖమ్మే దుఃఖ
మగు దుఃఖమే సుఖమ్మగు నేది యెల్లానొ
తెగులు మానిసి కేమి తెలియునే యద్దాని
సొగ సెల్ల కాలమ్మె చూపగల్గును రునీ!

రునీ

ఈసంగీత మిప్పటిలో నాపవాదేమి?

అనార్కలీ

ఏగుచుండిన సెలయేటివద్దకు పోయి
యాగిపోమ్మని యెవ్వ డానవెట్టెను చెప్పు
పలుకుచుండినయట్టి చిలుకవద్దకు పోయి
పలుకవద్దని యానపట్టె నెవ్వడు చెప్పు
నటియించు బుల్ బుల్ ను నటియించవల దని
ఘటియించు నాజ్జ నిక్కడ నెవ్వడో చెప్పు
కాలక్రమేణ లోకమున సర్వమ్మును
కాలపాశనిబద్ధగతి పోవు నాగును

రునీ

నేను పోవుచుంటిని

అనార్కలీ

పోయెదవా! పొమ్ము! ఒక్కటి చెలికత్తెవు; సహాధ్యాయి
నివి. రెండు నా తమ్ముని పెండ్లమవు. మన యిద్వరి బంధ
మును పెద్దదే! పోయెదనందువా! పొమ్ము!

పోసిచ్చ గలిగెనా పొమ్మ పొమ్మ బిరాన
 రానిచ్చ గలిగెనా రమ్మ రమ్మ బిరాన
 పోనో రానో నీకు బుద్ధిపుట్టినయట్లు
 గాని నాచెప్పినకరణి చేతువె నీవు
 నీవె పోదువో లేక నేనె పోదునో రునీ!
 నీవు నేనును గూడ నిలువజాలమొ రునీ!

రు నీ

నేను వెళ్లుచుంటిని

[నిష్క్రమణ]

అ నా ర్క లీ

రునీవెళ్లినది. కానిమ్ము

ఈ వీణతంత్రిలో నేలాగయినగాని
 నే నైక్యమగు గీత నాకు వ్రాసెనో లేదో
 కీచకమ్మున దూరి కెరలి గానము సేయు
 నాగాలి నే నైన నెంత బాగుండును!

ఈచివురాకులో నెనయు నీలిమ యెల్ల
 నే నాదునా యేని యెంతబాగుండును!

తోచితోచని మహాదోషమ్ము నాయందు
 దాచుకొన్నాను నిత్యము దేహ మను మిష
 మట్టిలోపలనుండి మట్టి యుద్భూతమై
 మట్టిలోపల జేరి మలగిపోవును తుడ

అ జీ జ్ (ప్రవేశించి)

ఏమి టీపాటలు?

అ నా ర్క లీ

సంగీతము!

అ జీ జ్

ఇవి యెవరు వ్రాసిరి?

అ నా ర్క లీ

నేనే చెప్పుచుంటిని

అ జీ జ్

నీకు కవిత్వము వచ్చునా?

అ నా ర్క లీ

రాదు

అ జీ జ్

ఛందస్సు నేర్చుకొంటివా?

అ నా ర్క లీ

లేదు

అ జీ జ్

అట్టైనచో కవిత్వము వ్రాయరాదు. తప్పులు పడినచో నాపదలు వచ్చును

అ నా ర్క లీ

పరవాలేదు

అ జీ జ్

ఈపద్యములనిండ తప్పలే

అ నా ర్క లీ

అయిన నేమి?

అ జీ జ్

అందుచేత నీవు పాడవద్దు

అ నా ర్క లీ

నా నోటివెంట వచ్చుచుండగా నే నెట్లాపగలుగుదును ?

అ జీ జ్

మానవృత్తి నవలంబించుము

అ నా ర్క లీ

నాచేత గాదు

అ జీ జ్

నేను వెళ్ళిపోవుచున్నాను

అ నా ర్క లీ

వెళ్ళిపోమ్మ

ఈ నదీజలము సంద్రాన కూడెనుగాని
 సంబుజాప్తాన్నిచే నావిరియై పోయె
 కలిసికొన్నామన్న ఘనమోదమే కాని
 యల విడిపోవుశోకాన్ని నెవ్వడు చూచె
 కలిసినప్పటిమోదజలధి వియోగాన్ని
 దహియించుకొనిపోవు తరుణముం దేమయ్యె?

(అజీజ్ నిష్క్రమించును)

అ నా ర్క లీ

మా అజీజ్ వెళ్లినాడు, సరే! వెనుక మా గురువుగారు నేర్పిన
 గీత మొకడు! జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది

ఈనాక యెచ్చోటి కేగుచున్నదొ కాని
 యానందధామమై యతిశయించెను చూడు
 ఏ రేవునుండి తా నేగుదెంచునొ కాని
 మారేవు సకలసంపదల కాకర మయ్యె

ఈమహావార్ధిలో నీదులాడెడు నాక
 ఏ మహావాయువు నెనయ కెట్లుండునో
 ఈ నాక సౌందర్య మింతింత యనరాక
 నా నేత్రయుగము నానందంబునన్ ముంచె

మా లీవ్ (ప్రవేశించి)

బిడ్డా! ఏమిచేయుచుంటివి?

అ నా ర్క లీ

చిన్నప్పుడు తమరు నేర్చిన గీతము నొక చానిని పాడుకొను
చుంటిని

మా ల్వీ

ఇప్పు డెందుకు?

అ నా ర్క లీ

రాత్రికి పాడవలయునుగదా!

మా ల్వీ

ఏమి టాగీతము!

అ నా ర్క లీ

(పాడును)

మా ల్వీ

అకాలమున నీ కీసంగీత మెందుకు?

అ నా ర్క లీ

నేను నే డేలనో సంగీతము పాడకుండ నూరకుండలేకున్నాను

మా ల్వీ

బిడ్డా! దయ యుంచి మాని వేయుము

అ నా ర్క లీ

స్వామీ ! నాచేతకాదు

మా ల్వీ

నేను వెళ్లుచున్నాను

అ నా ర్క లీ

గురూ ! నాకు చదువు చెప్పిన ఉస్తాదువు. పెండ్లి చేసినమాల్వీవి.
నన్ను వదలిపెట్టి వెళ్లెదవా ?

ఈ మహానౌక ఝంఝామారుతము చేసి
ఈ మహాంబుధిలోన నెచట ముగ్గునొకదా
అరయ రమ్యంబు లీతెరచాప లే గాలి
చిటిగిపోవునో నాదుచిత్తమ్ము తపియించు

ఔను చూచుటకు మహారమ్యమైనట్టి
ఈ నౌకసైతమ్ము తా నెట్లు మునుగునో ?
ఆరంభ మేవస్తు వైన పొందెనయేని
యూరసినదాని కంతమ్ము నున్నది

[మాల్వీ నిష్క్రమణము]

అ నా ర్క లీ

మా గురువుగారు వెళ్ళినారు

బానిస నగు నేను భారత సామ్రాట్టు
రాణివాసమున కై నాను చోద్యము చూడు
ఉప్పుసంద్రంబున నుద్భవించినముత్య
మప్పార్థివుని కిరీటాంచలంబున నుండె

స లీ ము

(ప్రవేశించును)

అ నా ర్క లీ

(చూడక)

లేగదూడలుగూడ తూగి వాంఛించని
యాగడ్డిపోచ వాహినిలోన బడిపోయి
ముఖరించు నీమహాంభోరాశి తరగల
శిఖరడిండిరలక్ష్మి మనోజ్ఞతను దాలె

స లీ ము

ఏమిటి పాడుచుంటివి?

అ నా ర్క లీ

(లేచి) జహాపనాహ్ ! దయచేయుడు

స లీ ము

(కూర్చుండును)

అనార్కలీ

౯౯

అ నా ర్కలీ

జహాపనాహ్ ! ఇప్పు డెట్లు వచ్చితిరి ?

స లీ ము

మాల్వీగారితో పనియున్నట్లు నటించివచ్చితిని

అ నా ర్కలీ

దేనికి ?

స లీ ము

మహానందమున నున్నావట. నిన్ను చూచిపోవుటకు

అ నా ర్కలీ

ఎవరు చెప్పిరి ?

స లీ ము

అజీజ్ !

అ నా ర్కలీ

సాయంతనమున నృత్యము చేయుటా, చేయకుండుటా ?

స లీ ము

నీవు చేయుటకే నిశ్చయించితి వటగదా !

అ నా ర్కలీ

చిత్తము

స లీ ము

ఎందుచేత ?

అ నా ర్కలీ

మాల్వీగా రెంతవారో నృత్యవిద్యలో నే నంతదాన నైనాను.
నా యా నృత్యకౌశలము తమరు చూడలేదు

స లీ ము

ఆరోజున చూచితిని గదా!

అ నా ర్కలీ

అనాడు నాకు జబ్బుగా నున్నది. అనాడు నే నసలు నృత్యమే
చేయలేదు. నేడు నా నృత్యము జగన్మోహనముగా నుండును

స లీ ము

నీ కెట్లు తెలియును ?

అ నా ర్కలీ

నా యిప్పటి యీ యుత్సాహమే న న్నట్లనిపించుచున్నది
ఇక నేను మరల నృత్యము చేయుటకు వీలుండదు. ఈ నాడు
నా ప్రజ్ఞ యంతయు సంపూర్ణముగా చూపించి విరమించెదను

స లీ ము

అట్లయిన నేటిరాత్రి తప్పకుండ నృత్యము చేసెదవన్న
మాటయే

అ నా ర్క లీ

చిత్తము. తమరు మాత్రము విషణ్ణులై కూర్చుండకుడు

స లీ ము

కూర్చుంటినా, నీమందహాస మొక్కడు నన్ను మహానందాబ్ధి
మగ్నుని గావించదా?

అ నా ర్క లీ

అనుగ్రహింపబడితిని

స లీ ము

(కౌగిలించుకొనును)

[తెర]

రంగము ౬

(ప్ర)వేశము: సలీము, వంది)

వంది

ఆది మిత్తోష్ణముల్ గడచినంతన మధ్యమునందు భీష్మముల్
మేదురమల్లికాసుమసమేతములై యట స్వచ్ఛవాసనా
శ్రీదము లంతకంత శిశిరీభవదంగములై న గ్రీష్మవే
ళాదివసంబు లివ్వి నుఖలాంసదివ్యజనై క భోగ్యముల్.

విరచిత మల్లికాప్రసవవీధి చరన్మధుకృత్కుమారికా
పరిణతగానరమ్యములు భాసురముల్ శ్రమవారి దేహ సం
చరదమృతానిలార్భక ప్రసాదిత సౌఖ్యము లంగనా మనో
హరదృగనంతకాంతి మధురాకృతు లీ దివసంబు లెంతయున్.

ఈ నవమల్లికాకుసుమ మెంతగ భృంగకుమారుచి త్తమున్
దీనతః బొందఁజేయు సముదీర్ణ నిజాంచితపత్రనిర్గత
శ్రీనవమాధునిర్ఘ్న వశీకృతముం బొనరించి దివ్యగం
గానళినోదరభ్రమితగానము భృంగ మిదెంత బేలయో!

సలీము

ఏమయ్యా! మీరు రాజపుత్రదేశస్థులా?

వంది

చిత్తము ప్రభూ!

సలీము

మీ రెవ్వరికొలుపులో నున్నారు?

వంది

రాజా మానసింగుగారి కొలువులో

సలీము

నే డిట్లు వచ్చితిరేమి?

వంది

జహాపనాహ్! తమరిదయ సంపాదన కొఱకు

సలీము

మాదయ యెందుకు?

వంది

మహాప్రభువులు

సలీము

(మానము)

వంది

శ్రీమన్మంజులతాగ్రభాగముల వాసింఁచెన్ లతాంతావళుల్
ప్రేమోద్దీప్తితలై న కన్యకల శ్రీకృష్ణప్రభాకేశ పా
లీమధ్యంబుల నందమై తరుగు వోలే దీ వసంతాంత వే
ళామల్లీ లతికావితాన సుమమాలావాసనానిర్మరుల్

ఈభృంగమ్మిది యెంతబేలయొ కదా బృందారకాంభస్వర
శ్రీభృంగంబుల నూగెడున్ కనకనీరేజమ్ములో తేనియల్
క్షోభించున్ తనకోసమై యిటుల నిల్చున్ తాను నైరంభసం
బాభూమితటులందు తుమ్మిపువ్వులం దన్నన్న ! యీరీతిగా !

సలీళు

ఇతడు మరల మరల నదేగీతము పాడుచున్నాడు. నా రహ
స్యము వ్యక్తమైనదా ?

వంది

ఈక్షోణీస్థలి బాసి పద్మముల కెంతేళోకమున్ గూర్చుచున్
లాతూరక్తిమ పోవ నల్లనగుచున్ లాలిత్యమున్ వీడుచున్
ప్రక్షీణమ్మయి సాంధ్యరాగములు దిక్పర్యంతమున్ బోయెడిన్
పక్షుల్ శ్రేణులుగట్టి యంబరమునన్ బాఱున్ చలత్పక్షుముల్

ఉత్తమజాతిభృంగమ వహా ! నిను మెచ్చగవచ్చులెమ్ము నీ
చిత్తము నీచభావముల చెందదు చందురులేతవెన్నెలల్
పొత్తులుగా వయఃపటిమ పొందిన వెన్నెలపుల్లులింటిలో
జొత్తుల కాంతికిన్ సొగసి సోలునె? అన్న ! కుమారభృంగమా !

స లీ ము

ఏమయ్యా! వందీ! ఇంకచాలును పొమ్ము

వం.ది

సెలవుతీసికొందును!

[నిష్క్ర]

స లీ ము

అనిర్యేద్యమైన యీ రహస్య మెట్లు బయలు ప్రాకినది? ప్రియా! అనార్కలీ! మనలో నీ రహస్యమును చెప్పవా రెవరును లేరే. నాచహరా కనిపెట్టిన రాజభటులును, పురుషులును నీ విషయము కనిపెట్టిరా? నా ప్రియురాలియెడ వైముఖ్యము గలిగించుట కిది పన్నబడినట్లున్నది. దేవీ! నా హృదయము నీ యెడలనే బద్ధమైనది. ప్రాణములు పోవలెను. నీయందు నేను చలించను. ప్రియా! నీ వనుమానించకుము ఈ రహస్యమే వెలికి ప్రాకినచో దీనికి తగినట్లుగా చక్రవర్తి యేదైనా విచారించడా! మా యనార్కలీయెడ ధూర్తముగ బ్రవర్తించెనా, ఏమి చేయవలయును? ఏమో! నా మనస్సు నిలుకడ తప్పినది. ఏమిచేయుదును? అయ్యో!

నే వ కు దు

[ప్రవేశించి] జహాపనాహ్!

స లీ ము

ఏమి?

నే వ కు డు

అనార్కలీ నృత్యము చేయ బోవుచున్నదట, ప్రభువులను
రమ్మనుచున్నారు.

స లీ ము

(కోపము మ్రింగి) అప్పుడేనా ?

నే వ కు డు

చిత్తము !

స లీ ము

నే నింకను భోజనము చేయలేదు

నే వ కు డు

దేవరవారి చిత్తము

స లీ ము

కానిమ్ము! వచ్చియే భోజనము చేసెదను

[తెర]

రంగము 2

(ప)వేశము: అన్యార్కలీ, అజీజ్, రునీ, మాల్వీ,
సలీము, సేవకుడు)

సలీము

ఏమిరా ? మా తండ్రిగారు రాలేదేమి ?

సేవకుడు

సాధగవాత్తముగుండ చూచుచుందురట. సృత్యము ప్రారం
భింపు మన్నారు

సలీము

మానసింగుగార్తె న రాలేదేమి ?

సేవకుడు

వారికి శిరోభారముగా నున్నదట.

సలీము

తక్కిన సరదార్లును రాలేదే యెవ్వరును !

నే వ కు డు

జహాపనాహ్! తెలియదు

స లీ ము

ఈ నృత్యము నేను చూచుటకేనా? అట్టేనచో నాగుడారము
వద్దనే చేయించుకొనవచ్చును

నే వ కు డు

ఖుదావంద్! సార్వభౌములు గుడారమునుండి చూచుచున్నారు

స లీ ము

నేనును నా గుడారమునుండియే చూచెదను

నే వ కు డు

ప్రభూ! తమ రిందే యుండవలెను. వచ్చినవారు వెళ్ళగూడ
దని రాజాజ్ఞ!

స లీ ము

మే మేమి శత్రువులమా, మాకు తాళదులు చూపి మమ్ము
బంధించుటకు?

నే వ కు డు

నేవకుని క్షమింపవలయును

స లీ ము

(కూర్చుండును)

నే వ కు డు

అనార్కలీ ! నృత్యము చేయుము

అ నా ర్క లీ

(తనలో) ఈ యవమాన మేమిటి ?

స లీ ము

నీవురా ఆజ్ఞ యిచ్చునది ?

నే వ కు డు

చక్రవర్తిగారి యాజ్ఞ నిర్వర్తించుచున్నాను ప్రభూ!

అ నా ర్క లీ

(సలీమువంక దిరిగి) ప్రభూ ! ఆజ్ఞయా !

స లీ ము

(తల వంచుకొనును)

అ నా ర్క లీ

(నృత్యము)

నే నెవ్వరను నాథ నీ వెవ్వరవు నాథ
 నేనె నీవును మఱి నీవె నేనును నాథ
 ఈ దేహములు రెండు నింతభేదము చేయు
 లేదు భేదము మహాలీల నీకును నాకు

కడలిలోపల నీరు కదలి యావిరి రీతి
 వడి వానయై నదీవెళిరి కలయును
 నీ నాదు భేదమ్ము నిర్ణయించగలేరు
 హేనాథ ! దివ్య విద్యానాథులునుగూడ

తెలిసి నుజ్జానదీధితులు గాంచు నొకండు
 తెలిసియు నజ్జానతిమిర మొందు నొకండు
 ఒక్కకొమ్మన పూవు లుద్భవించును రెండు
 ఒక్కగాలి చలించి యొక్కచోట లయించు

నీ వెవ్వరవు నాథ నే నెవ్వరను నాథ
 నీవె నేనును మఱి నేనె నీవును నాథ
 ఈ దేహములు రెండు నింతభేదము చేయు
 లేదు భేదము కృపాలీల ! నీకును నాకు

(అనార్కలీ నవ్వును) (సలీము నవ్వును)

అ నా ర్క లీ

ఈ దేహములు రెండు నింతభేదము చేయు
లేదు భేదము కృపాలీల! నీకును నాకు

నే వ కు డు

(ప్రవేశించి) జహాపనాహ్! చక్రవర్తిగారు రమ్మనుచున్నారు

(సలీము నిష్క్రమించును)

అ నా ర్క లీ

(ఆగును)

నే వ కు డు

(ఆమెను బంధించును)

[తెర]

రంగము ౮

(ప్రవేశము : సలీము, నిద్రపోవుచు)

(వృద్ధ సేవకుడు ప్రవేశించును)

వృద్ధ సేవకుడు

ప్రభూ! ప్రభూ!

సలీము

(తేచి) ఎవరు నీవు?

వృద్ధ సేవకుడు

ప్రభూ! నెమ్మదిగా మాటాడుము!

సలీము

ఎవరు నీవు?

వృద్ధ సేవకుడు

నేను

స లీ ము

నీవా! తాతా! ఇప్పుడు నచ్చితి వేమి?

వృద్ధ సే వ కు డు

నాయనా! ఏమి చేయుచుంటివి?

స లీ ము

నిద్రపోవుచుంటిని

వృద్ధ సే వ కు డు

మనస్సున కంత సుఖముగా నున్నదా?

స లీ ము

కొంచె మాందోళనగానే యున్నది కాని, మా నాయనగారి
యాదరవచనములచేత కొంచె మోదారినది

వృద్ధ సే వ కు డు

మీ తండ్రి యేమన్నాడు?

స లీ ము

మిక్కిలి సమాదరించి పంపించినాడు

వృద్ధ సే వ కు డు

నీవు ప్రమత్తత గలిగియుంటా?

స లీ ము

విశేషము లేమో చెప్పుము.

వృద్ధ సేవకుడు

అనార్కలీకి రేపుప్రాద్దున నురిశిక్ష విధించినారు

స లీ ము

(స్వబుడె పోవును)

వృద్ధ సేవకుడు

ప్రభూ! అనార్కలీ బ్రదుకగలదు

స లీ ము

(నిశ్చయించును)

వృద్ధ సేవకుడు

అనార్కలీని బ్రతికించుకొనుట నీ చేతిలో నున్నది

స లీ ము

(ఊరక చూచును)

వృద్ధ సేవకుడు

ఇట్లయినచో లాభము లేదు. ఈ రాత్రియే నీవు తొందరపడ
వలయును

స లీ ము ,

ఇప్పు డేమి చేయవలయును ?

వృద్ధ సే వ కు డు

పోయి కారాగృహాధికారికే లంచ మిచ్చి యామెను వదలించు.
కొని దాటిపోవలెను

స లీ ము

ఆమె కురిశిక్ష యెందులకు ?

వృద్ధ సే వ కు డు

నృత్యము చేయుచు నీవంక చూచి నవ్వినదట. రాజకుమారు
లను మోసము చేసి తనవలలో వేసికొన ప్రయత్నించుచున్న
దట. అందు కని

స లీ ము

ఆహా !

వృద్ధ సే వ కు డు

మీ రిరువురును వివాహము చేసికొని రని వదంతి ప్రబలినది.
ఇదివరకే యేవిధముగా నైన నామెను హరించగా బ్రయత్న
ములు చేయుచున్నారు. రాజధానిలో నీ పని జరిగిన కల్లోలము
గలుగు నని యీ యాజ్ఞ నీ యూరులో నిచ్చుట కిచ్చుటకు
వచ్చిరి

స లీ ము

ఈమాత్రము వార్త నా కిదివరకు చెప్పక పోతివా?

వృద్ధ సే వ కు డు

చక్రవర్తి నా మీద కన్నువైచియే యున్నాడు. నే నెప్పుడు బయలుదేరి వచ్చినను నా కురిశిక్షయే. ఇప్పుడు కన్నొరిగించి యేమయినను సరే యని పచ్చితిని

స లీ ము

ఇప్పు డేమి చేయవలయును?

వృద్ధ సే వ కు డు

కారాగృహమువద్ద నున్నవానికి లంచ మిచ్చుట దక్క యిం
కొక వీలే లేదు

[తెర]

రంగము ౯

[కారాగృహము] (ప్ర)వేశము: అనార్కలీ మూర్ఛిత సలీము).

సలీము

అయ్యో! ప్రియరాల! (మూర్ఛపోవును)

కావలివాడు

(ప్రవేశించి) ఆహా! ఇది యేమి? ఇరువురు నిట్లుండిరి? చక్క
వర్తి కీయునురు తప్పక తగులును (నీళ్ళు తెచ్చి చల్లును)

సలీము

(లేచి) దేవీ! (అనార్కలీని కౌగిలించుకొనును)

అనార్కలీ

(లేచి) మనోహరా! (ఇర్వురును కౌగిలించుకొని యేడ్చురు)

కావలివాడు

జహాపనాహ్! ఇట్లు మీ రిర్వురును దుఃఖించుచుండ నెట్లు?
ప్రభూ! కాలము గడచుచున్నది

అ నా ర్క లీ

జహాపనాహ్ ! మీ రిచ్చటి కెట్లు వచ్చిరి ?

స-లీ-ము

ఈ మహానుభావుని దయవలన

కా వ లి

జహాపనాహ్ ! మాట్లాడుట తొందరగా కానిండు. నే నిప్పుడే వచ్చెదను. కోడి కూయువేళగూడ నైనది

[నిష్క్రమించును]

అ నా ర్క లీ

అయ్యో ! తెల్లవార వచ్చినదా ! (ఇరువురును కౌగిలించుకొని యేడ్చురు)

స లీ ము

ప్రియా ! ఏడ్చి యేమిభాము ? మనము పారి పోవుదము రమ్మ !

అ నా ర్క లీ

ఎచ్చటకు ?

స లీ ము

ఎచ్చటకో !

అనార్కలీ

ప్రభూ! నామూలమున నీకు రాజ్యనాశన మేల?

సలీము

నీవు లేకున్న ప్రాణనాశమున కొప్పుకొందునా?

అనార్కలీ

అయ్యో! (వడ్తురు)

కావలి

(ప్రవేశించి) జహాపనాహ్! ఇక దయచేయుదు

సలీము

నీకు రెండు లక్ష లిచ్చెదను, మమ్ము పోనిమ్ము

కావలి

అమ్మో!

సలీము

నీ కేమిభయము?

కావలి

ప్రభూ! రేపు నన్ను చర్మ మొలిపించరా?

స లీ ము

అట్లయినచో నీవుకూడ మాతో రమ్ము!

కా వ లి

కాదు! ప్రభూ! కాదు

(నిష్క్రమించును)

స లీ ము

ప్రియా! రమ్ము పోదము

అ నా ర్క శీ

వా డొప్పుకొనదు

స లీ ము

నే నొప్పించెదను గదా!

అ నా ర్క శీ

ప్రభూ! ఈ దాస్యకై మీ రింత త్యాగము చేయ నేల? నేను
సశించిపోయెదను

(వచ్చును)

స లీ ము

ప్రియా!

(వచ్చును)

కా వ లి

(ప్రవేశించి) ప్రభూ! చక్రవర్తి వచ్చుచున్నాడు

స లీ ము

ఇప్పుడా!

కా వ లి

చిత్తము

స లీ ము

ఎప్పు డైన నిట్లు వచ్చునా?

కా వ లి

పెద్దపెద్ద ఖయిదీ లెవరైన నున్నప్పు డిట్లే వచ్చుచుండును

స లీ ము

నిజముగా వచ్చుచున్నాడా?

కా వ లి

నా నాలుక కోయుదు

అ నా ర్యు లీ

అయ్యో! హతవిధి! (మూర్ఛ)

స లీ ము

నాకు భయము లేదు. నేను లేవను

కా వ లి

ప్రభూ ! ఈ దీనునియందు దయ యుంచుడు !

న లీ ము

(అనార్కలీని చూచి) అయ్యో !

కా వ లి

ప్రభూ ! ఇంతలో మరల రావచ్చును. చక్రవర్తిగారు వెళ్లి పోయినవెంటనే మరల వత్తురుగాని ఇక్కడనే యొక రహస్య ప్రదేశ మున్నది. అందుండి మరల రావచ్చును

న లీ ము

నేను నడువలేకున్నాను. నన్ను తీసుకొని పోమ్ము !

కా వ లి

క్షమింపుడు

న లీ ము

(అవ్యక్తముగ) పరవా లేదు

[తెర]

రంగము ౧౦

(ప్రవేశము: సలీము, సేవకుడు)

సలీము

చక్రవర్తి వెళ్ళెనా?

సేవకుడు

లేదు

సలీము

నా నాల్క తడియారుచున్నది

సేవకుడు

దాహ మిత్తునా?

సలీము

వలదు. చక్రవర్తి వెళ్ళెనా?

నే వ కు డు

జహాపనాహ్ ! వెళ్ళలేదు. కొంచెము విశ్రమించుడు

స లీ ము

నా గొంతుక యెండిపోయినది

నే వ కు డు

ప్రభూ ! కొంచెము దాహము వుచ్చుకొనుడు

స లీ ము

ఊ !

(నేవకుడు మత్తుమందు కలిపి సార్లా యిచ్చును. సలీము త్రాగి నిద్రపోవును)

[తేర]

రంగము ౧౧

(ఇద్దరు కటికవాండ్లు ప్రవేశము)

మొదటివాడు

ఓయ్యోయి పెజల్లార!

‘ఎక్కువోళ్ళతో పెళ్ళిళ్లు తక్కువోళ్లు
శేషికోరాదు సూస్తిరా శిన్నపడుసు
కుంఁకుమనకుండ కత్తితో గొంతు కంట
కోశియేసినాము తెలిసికోండు మీరు!’

రెండవవాడు

ఓయ్యోయి పెజల్లార! మావోడు శెప్పిన మాటయిను
కోండి

‘మేము యేమి పాపాలు శేశేమొ కాని
బాబు యిల్లాగ యెట్లాంటివాళ్ళిగొంతు
లేమి శేద్దుము నాయనా యిట్టెకోత్తు
యెనక తీయము పాపాల కన్ని అయిన!’

మొదటి వాడు

జనముల్లార ! తెలిశిందా !

‘మేలి పడునుది సక్కదనాల నుక్క’
 శింతశివురంటి దిట్లాగ గొంతుదాక
 నులికియేళాము గొప్ప యింటోళ్ళతోడ
 తక్కువోళ్ళకు పెళ్లిళ్ళు తగవు తగవు

రెండవ వాడు

నిజమైనమాటకి బాబో ! ఆళ్ళు ఈళ్ళు ఒకెత్తు ఆళ్ళు అయి
 తేనేగాని పెళ్ళిగాని తగవు కాని పెట్టుకో కూడదంటారు
 పెద్దోళ్ళు

‘తేనెలాగుంది ఆ పసిదాని నెత్తు
 రయ్యె నాశేతు లంటె యో యమ్మ ! తల్లి
 మా అలచ్చిమి దయ సూడుమా యిలాంటి
 వోణ్ణి యేమి నిలుత్తుంది బొంది నాది ?’

నా వంటోడికి పెళ్ళాం బిడ్డలు నిలవరు బాబో !

మొదటి వాడు

ఏడిశేవు లేవోయి. వూరుకో ! ఎవడి రుత్తి యెవడు మాడు
 తాడోశ్ ఎవడో యెదవ నాయాలకాని. ఓయ్యోయి జన
 ముల్లార !

‘మీకు నిజముగా పేనాలమీద ఆస
అంటు వున్నదా సరి నాయమైన బతుకు
బతుకుడా నాది సురకత్తి వాడిమొనది
యెనకతీదు రాజాగ్గె శెల్లించి తీరు’

రెండవ వాడు

ఓయబ్బ! కటికతన మంత నీకాడె వుందిరా!

సలీము.

(ప్రవేశించి) ఎవరురా మీరు?

మొదటి వాడు

ఎవరో పెబువల్లె వున్నాడురా?

రెండవ వాడు

అవునురా!

మొదటి వాడు

మేము కటికోళ్ళము సామీ!

సలీము

ఏమిటో కేక వేయుచున్నారు!

మొదటి వాడు

(I-వ పద్యము చదువును)

స లీ ము

ఎవరురా ఆ చిన్నపిల్ల?

మొ ద టి వా డు

బానిసోళ్లట బాబూ యెవళ్లో! ఆళ్లపిల్ల, రాజుగారి కొడుకు
గారిమీద కన్నేళిందిట సామీ! రాజుగారి ఆగ్నేమీద సంపే
శాం సామీ!

స లీ ము

(రుద్ధకంతుడై) ఆమె పేరేమిరా?

మొ ద టి వా డు

మాకు తెల్లు పెబో!

స లీ ము

హా! హా! ప్రియా! (మూర్ఛబోవును)

మొ ద టి వా డు

మన కెందుకు పదరా పోదాము

(కటికవాండ్లు నిష్క్రమింతురు)

స లీ ము

(లేచి) ఈ రాజపురుష వేషముతో నా కెందులకు? (ఏడ్చుచు
దుస్తులు తీసివేయును) ఇట్లగు నని కలలోనైన తలంచక

జోతినిగదా. (దుమ్ము కొట్టుకొనును.) నా కేమి నిద్రపట్టినది.
 ఆ పాడునిద్ర నా కెక్కడనుండి వచ్చినది? అయ్యో! నాకు
 మెలకువ యిప్పుడు రావలయునా? (ఏళ్ళును). నా ప్రియు
 రాలి బదులు నే నైన నురికొయ్య వెక్కిరించునే!
 అయ్యో! నా ప్రాణములు పోవుచున్నవి. (మూర్ఛపోవును)

(ఇరువురు సేవకులు ప్రవేశింతురు)

ఒకడు

ఓహో! చూచితిరా? యువరాజుగారు!

రెండవవాడు

పోయి యంతఃపురమున చెప్పదము పద!

సలీము

(లేచి) ఎవరు మీరు?

రెండవవాడు

ప్రభూ!

సలీము

ఓరీ! రాత్రి మత్తుపదార్థము గలిపి మద్య మిచ్చినది నీవు
 కాదురా?

రెండవ వాడు

కాదు ! కాదు

సలీము

(వానిని పొడిచి చంపును) (మొదటివాడు పారిపోవును)

సలీము

ఓహో ! ప్రియురాల ! పోకు పోకుము. నేనుగూడ వచ్చుచున్నాను ! (పొడుచుకొనబోవుచు) ఇదియేమి ? ఇది మృత్యుదేవత నాల్కవలె నున్నది. (అని కత్తి పారవేయును) ఇది భూమి ! ఇది యాకాశము. అనార్కల్ ! నీవు భూమిలో దూరితివా ? ఆకాశమున కెగిరి పోయితివా ? నేను పలుగులతో ద్రవ్య సాధించెదనని నీకు తెలియును. భూమిలో దూరలేదు. ఆకాశమున కెగిరిపోయినావు. నేను నీవెంట నెగిరిపోయెదను. నన్ను ముద్దు పెట్టుకొమ్ము (నవ్వును). అనార్కల్ ! అనార్కల్ ! (భజన చేయును). ఎవ్వరు నీవు నా కడ్డము వచ్చుచున్నావు ? అక్కరువా ! ఛీ ! ఛీ ! ఆ కడలు బొమ్ము. నీవు నరమాంస భోక్తృవు. నన్ను ముట్టుకొనకుము. ఏమి, నీవు నాకు తండ్రివా ? నమస్కరించు చున్నాను ! వీ డెవ్వడు ? రాజామాన్సింగా ? ఎందుకురా వికారముగ నవ్వెదవు ? పో ! పో ! నీ జాతిపౌరుషము ధ్వంసముకాను. నా జోలి నీ కెందుకు ?

మాల్వీ

(ప్రవేశించి) ప్రభూ ! నీ కీ దీనావస్థ యేమి ? (నీడ్చును)

స లీ ము

ఎవరు నీవు నన్ను చూచి యేడ్చెదవు? పో! పో! నన్ను చూచి
నవ్వుము! నే నెవ్వరనో యెరుంగుదువా? నే నానందమూ
ర్తిని. నేనును మా యనార్కలీయు తేజోరూపమగు నీ య
నంతపథమున బ్రవర్తించుచున్నాము! నీకు కనబడుటలేదా?

మా ల్వీ

అజీజ్ ను రుసీని నురితీసినారు ప్రభూ! ప్రభూ! (వడ్చును)

స లీ ము

ఉరి? ఛీ! ఉరిలేదు. ఏమియును లేదు. నేను పొడుచుకొని చచ్చి
నాను. నీవుకూడ చచ్చిపోము! లేదా, నిన్నుకూడ నురితీసె
దరు. అజీజ్ యెవరు? నీ వెవరు?

నీవెవ్వరవో నాకు తెలియునులే నీవు పరబ్రహ్మవు. ఇక్కడ
కేల వచ్చితివి? రమ్మ రమ్మ, మన మిద్దర మానంద మనుభ
వితము

రా జ భ టు లు

(ప్రవేశించి) ఇదిగో ఆమాల్వీ; పట్టుకొనుము

మా ల్వీ

ఆహా! చచ్చితిని

(రాజభటులు మాల్వీని బంధింతురు)

మాల్వీ

నన్నెచటికి తీసికొనిపోదురు ?

రాజభటులు

ఉరికొయ్యకడకు. వారును నీవును వరుసగా ముగ్గురిని నిలుచుండబెట్టి యురితీతురు. అక్కడ వారిర్వురికి నీవు మరల వివాహము చేయుము సరిపోవును

మాల్వీ

(ఓదారి) అవును. అదియే శాశ్వతమైన వివాహము. పదండు పోదము

సలీము

మీ రందరును పరబ్రహ్మ నాశ్రయించెదరు. దేనికి? నిత్యానందమైన పద మభిలషించియా? పొందుడు. ఆ పదము నేనందితిని. నేనుకూడ వచ్చెదను తీసికొనిపోదురా? నేనును మా అనార్కలీయు వచ్చెదము

1 రాజభటుడు

(నిదానించి చూచి) ఓరి యువరాజు

2 రాజభటుడు

అమ్మో నీవు పోయి చక్రవర్తిగారితో చెప్పము

1 రాజభటుడు

[నిష్క్రమించును]

(మాల్యేని లాగుకొనిపోదురు)

స లీ ము

నేనుగూడ వచ్చెదను. నన్ను తీసికొనిపోరా? (నవ్వి) మీకర్థము; నే నవ్యయానంతానందపథమున తిరుగుచుండగా నన్ను మీరు తీసికొని పోరా? సరే పొండు; నా సొమ్మేమి పోయినది. అనార్యశ్రీ, రమ్మ; మన మిర్వురము చెట్టాపట్టాలు పట్టుకొని తిరుగుదము. ప్రియా! నీ వెంత మోహనమూర్తివి! మోక్ష లక్ష్మీవి నీవేనా? రమ్మ రమ్మ. నన్ను దృఢపరిష్కంగమున దేల్పుము

(రాజపురుషులిద్దరు ప్రవేశింతురు)

స లీ ము

ఎవరోయి మీరు, దివ్యపురుషులా? దేనికో వచ్చితిరి? నన్ను మా యనార్యశ్రీని దివ్యవిమానములమీద నెక్కించుకొని పోవుటకా?

1 రాజపురుషుడు

ప్రభూ! మేము సేవకులము. చక్రవర్తి ఘాదుషాహా తమ
తండ్రిగారు తమ్ము దీసికొని రమ్మన్నారు

సలీము

(నవ్వి) నాకు తండ్రియెవరు? ఛీ! ఛీ! పొండు; పోవద్దు
పోవద్దు, నావెంట రండు. మన మందరమును గలిసి యాకాశ
మున దివ్యవిమానములమీద విహరింతము. మా యనార్క
లీని మీరు చూడలేదు కాబోలును. మోక్షలక్ష్మీ. ఆమెను
చూచిన మీరెల్ల ముక్తు లగుదురు. రావే! ప్రియురాల!
రమ్ము! రమ్ము! నే నామోక్షలక్ష్మీని ప్రసన్నను జేసికొనె
దను. ఇదిగో జపము చేసెదను. అనార్కలీ, అనార్కలీ,
అనార్కలీ (అనుచుండును)

1 రా. పు

ఈయన కీ పిచ్చి యెట్లుపోవును?

2 రా. పు

పిచ్చివలననే బ్రతుకుచున్నాడు. పిచ్చి పోయెనా! ప్రాణములు
కూడ పోవును

1 రా. పు

ఎందుచేత?

2 రా. పు

అట్టి మహాప్రేమ కదియే ఫలితము !

1. రా. పు.

అట్లుకాదు. పిచ్చి పోయెనా, సంపూర్ణముగా అనార్కలీని విస్మరించునట్లే చేయవచ్చును

2. రా. పు.

అట్లా తరముగాదు

1. రా. పు.

అటువంటి యశావధము లున్నవి. అవి యన్నియు చక్రవర్తి యిదివరకే తయారుచేయించి యుంచినాడు !

2. రా. పు.

అట్టి యశావధము లున్నవా ?

1. రా. పు.

ఏల లేవు ?

2. రా. పు.

ప్రకృతి వంచనముగా నున్నది; మనుష్యుని దుష్ప్రజ్ఞ భగవంతునియెడ నెంత యపరాధిని యగుచున్నది. ప్రభూ! క్షమింపుము

స లీ ము

క్షమించితిని. పో ! నీపాపములు నశించినవి. మా అనార్కలీ
 లీకెగూడ నీయం దనుగ్రహము గల్గినది

1. రా. పు.

ఈయన యిప్పుడు మనవెంట నెట్లును రాడు. ఈయన నను
 సరించుచు నెచ్చట నీయన సొలసి పడిపోవునో అచ్చట నుండి
 తీసికొనిపోదము

2. రా. పు.

బాగున్నదిలే పద

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

స లీ ము

ఇదిగో ! నాకు భగవంతుడు సాక్షాత్కరించు చున్నాడు !
 భగవతీ ! నమస్కారము. ప్రియా ! మనోహరిణీ ! భారత
 సామ్రాజ్యభావిచక్రవర్తినీ ! ప్రాణమా ! దేవీ ! అనార్కలీ !
 రమ్మ నా కెగింటిలో నొదుగుము. — అదుగో ! నా ప్రియు
 రాలు ! నా యొద్దకు వచ్చి నన్ను జూచి నవ్వి నన్ను కౌగి
 లించుకొనుచున్నది. ఆహా ! ఆహా ! సుఖము. ఆనందము.
 మాధుర్యము

క వి

(ప్రవేశించి) నీవా ! తెలిసినది. నీవు యువరాజు సలీము. నీకు పిచ్చియై తినదికాదూ ! అవును ! అంత రసతస్మయతగల నీ కేల పిచ్చియై తదు ?

స లీ ము

నా కేమి పిచ్చి ! నీకు పిచ్చి ! నేను మహానంద మనుభవించు చున్నాను. నే నవ్యయానందస్వరూపుడను

క వి

“అగు శరీరమ్ముపై న వృథాభిమాన
మంతరించిన దుఃఖమ్ము నగును సుఖము
సుఖము దుఃఖమ్ము నగు మనస్సునకు నంతు
లేని యానంద మనుభూతమగును యోగి ”

“మును విషాదాబ్దములచేత ముఖరితమ్ము
యైన నా హృదయాకాశ మంతకంత
శాంతమై శరత్కాల స్వచ్ఛగగనంబు
పోలె హంసాతిరమ్యమై పోలుచుచుండె ”

“ఈ భవన్ముఖదర్శనం బెంతవరకు
నాకు నానందదాయినై నది ? వియోగ
మనుచు స్థయోగ మని భేద మంతరించు
నెప్పు డద్దీయ శాంతిసూ హృదయమునకు

స లీ ము

నీ వెవ్వరవు? ని న్నెక్కడనో చూచినట్లున్నది. ఇన్నాళ్లుగా
నవ్వయానందస్వరూపుడను నేనే యనుకొనుచున్నాను

క వి

ఆనాడు వచ్చి నా విషాద గీతములు వినిపించలేదా?

స లీ ము

ఓహో! అవును

నేనెవ్వరను? స్మరణకు వచ్చుచున్నది. సలీమును

(నివ్వెఱతో) కవీ! ఆ నా విషాదనాటకమునకు నాడు నాంది
పాడి నేడు భరతవాక్యము పాడవచ్చితివా?

దేవీ! అనార్కలీ!

[మూర్ఛ]

[తెర]

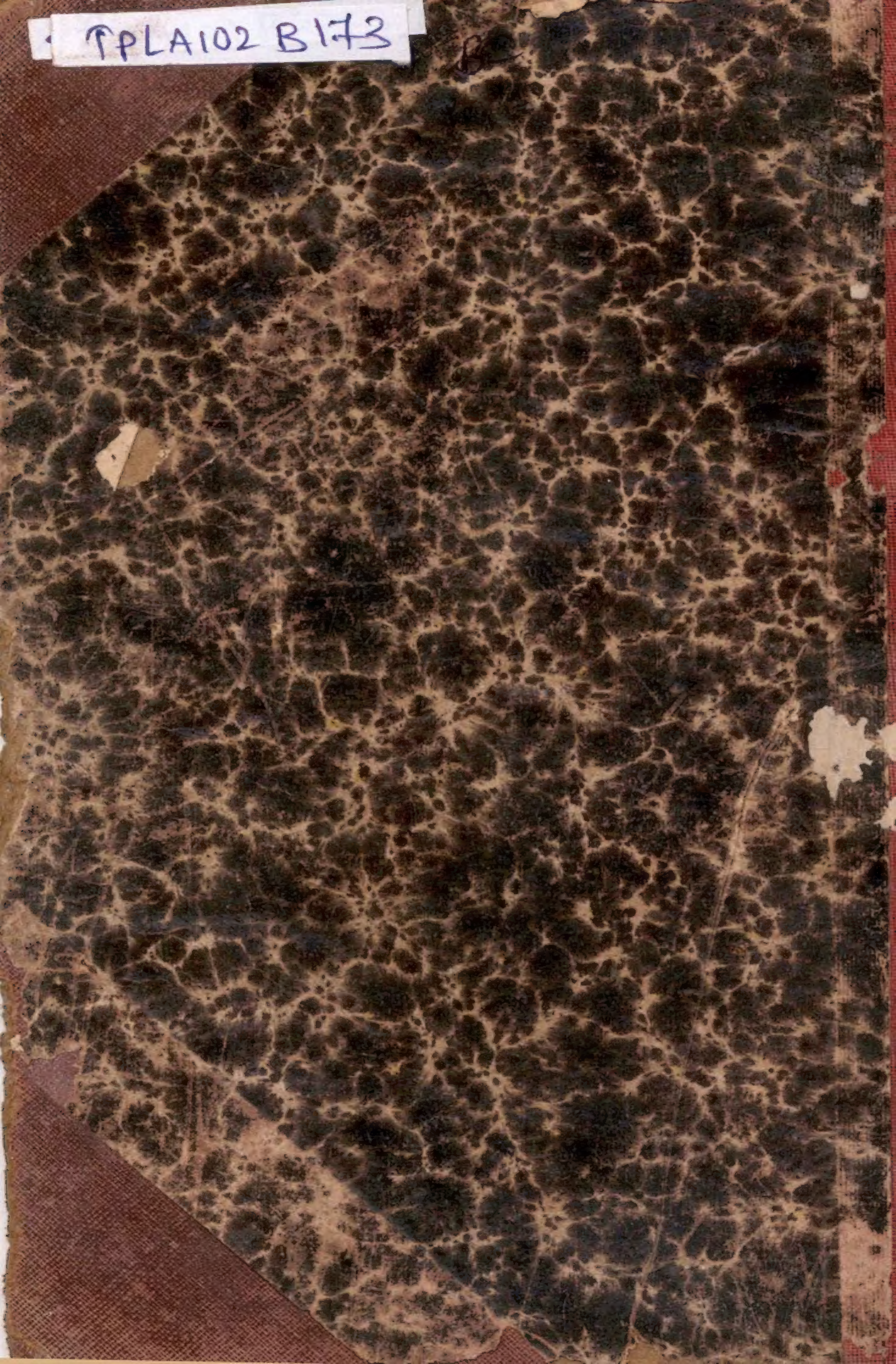
శ్రీ చంద్ర కవిశాస్త్రం

... ..

... .. M. 4.

Bci

TPLA102 B173

ಕುಟುಂಬ ಕೌನ್ಸಿಲರ್
ಪುಸ್ತಕಾಲ ಪರಿಶೀಲನಾಪಟ್ಟಿ

ಪುಸ್ತಕಂ ಪಂಖ್ಯಾ	TRADIBI/703
ಪುಸ್ತಕಂ ನೆರು	ಕೆ.ಎಂ.ಎ.
ತಾರೀಖು	25-10-24
ಮುಂದು ಲಭ್ಯ	Yes
ವೆಚ್ಚು ಲಭ್ಯ	Yes
ಮೊತ್ತಂ ವೆಚ್ಚು	149
ಪೆದ್ದ ನೋಟ ವೆಚ್ಚು	No
ಖಾತೆ ವೆಚ್ಚು	Triveni
ಕೆಳ ವೆಚ್ಚು	No
ಕಯಾರು ವೆಚ್ಚು	Triveni
ವೆಚ್ಚು ಖರೀದಿಸಿದವರು	Triveni
ಸ್ಥಾನ ವೆಚ್ಚು	Triveni
ವರದಿ ವೆಚ್ಚು	Triveni
ವೆಚ್ಚು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದವರು	KASIMBI
ಲೇಡಿಂಗು ವೆಚ್ಚು	
ಪ್ರಾಕೀಂಗು ವೆಚ್ಚು	
ಸ್ಥಾನ ವೆಚ್ಚು	
ಕವುಲು	No
ಪರಿಶೀಲನೆ	Good